

Kategorija: 2.6.10.5.2.17. Kiti žalos atlyginimo atvejai;3.5.19. Turto areštas;

Civilinė byla Nr. e3K-3-240-1075/2020

Teismo proceso Nr. 2-70-3-01680-2019-9

Procesinio sprendimo kategorijos: 2.6.10.5.2.17; 3.5.19

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. rugsėjo 30 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Gražinos Davidonienės ir Birutės Janavičiūtės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovų Z. V. ir V. V. kasacinį skundą dėl Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. lapkričio 26 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovų Z. V. ir V. V. ieškinį atsakovei antstolei Vaivai Šimkienei, dalyvaujant tretiesiems asmenims, nereiškiantiems savarankiškų reikalavimų, G. K. ir uždarajai akcinei draudimo brokerių bendrovei „Colemont draudimo brokeris“, dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl vykdymo proceso teisės normų, reglamentuojančių reikalavimą neareštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, taip pat antstolio pareigos įkainoti turtą ir turto vertę nurodyti turto arešte pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 678 straipsnio 1 dalies 5 punktą ir 681 straipsnio 1 dalį vykdymą, kai yra areštuojamas bendras su kitais asmenimis skolininko turtas ir būtina nustatyti skolininkui priklausančio bendro turto dalį pagal CPK 667 straipsnį, aiškinimo ir taikymo.**

2. Ieškovai prašė teismo priteisti iš atsakovės antstolės Vaivos Šimkienės 21 603,37 Eur žalos atlyginimo, 5 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

3. Ieškovai nurodė, kad antstolės kontoroje yra vykdoma vykdomoji byla Nr. 0071/15/02912, pradėta pagal išieškotojo G. K. 2015 m. lapkričio 17 d. pateiktą vykdomąjį raštą dėl 22 096,36 Eur skolos bei 5 procentų dydžio metinių palūkanų išieškojimo iš Z. V.. Antstolės 2015 m. lapkričio 23 d. turto arešto aktu Nr. 2-52-907/2015 areštuotas ieškovams priklausantis turtas: 0,0653 ha žemės sklypas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini); 0,1994 žemės sklypas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini). Minėtame turto arešto akte nurodyta, kad turto arešto mastas – 22 096,36 Eur ir kad vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas, tačiau šiame akte nėra nurodyta areštuoto turto vertė. Antstolė taip pat areštavo ieškovės banko sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), esančią AB „Swedbank“, bei joje esančias lėšas. 2016 m. vasario 11 d. turto arešto aktu Nr. 2015052356 vėl buvo areštuotas nurodytas turtas ir papildomai kitas turtas – 167,64 kv. m ploto gyvenamasis namas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinis pastatas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinis pastatas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kiemo statiniai, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantys (duomenys neskelbtini). Turto arešto akte nurodyta, jog vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas, tačiau nenurodyta areštuoto turto vertė. Antstolė taip pat areštavo ieškovo V. V. banko sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), esančią AB „Swedbank“, bei joje esančias lėšas. 2016 m. kovo 1 d. turto arešto aktu Nr. 2015052356 vėl areštuotas ieškovams priklausantis nurodytas turtas ir papildomai ieškovui priklausančios lėšos, gaunamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – ir VSDFV) Šiaulių skyriaus. Turto arešto akte nurodyta, kad turto arešto mastas – 22 096,36 Eur, kad vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas, tačiau nenurodyta areštuoto turto vertė. 2016 m. kovo 1 d. antstolė priėmė nurodymą priverstinai nurašyti 23 716,87 Eur į antstolės depozitinę sąskaitą iš ieškovės Z. V. banko sąskaitoje Nr. (duomenys neskelbtini) AB „Swedbank“ esančių lėšų. Antstolės 2016 m. kovo 15 d. turto arešto

aktu Nr. 2-52-907/2015 areštuotas ieškovui V. V. priklausantis turtas – 23 716,87 Eur banko sąskaitoje Nr. (duomenys neskelbtini), esančioje AB „Swedbank“, laisvai disponuojama suma – 186,48 Eur, invalidumo (netekto) darbingumo pensija. Turto arešto akte nurodyta, kad turto arešto mastas – 22 096,36 Eur ir kad vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas, tačiau šiame akte nėra nurodyta areštuoto turto vertė.

4. Antstolė dar 2015 m. lapkričio 23 d. pirmą kartą areštavo ieškovams priklausantį turą, tačiau areštuotas turtas buvo įkainotas ir įvertintas tik 2018 m. rugpjūčio 2 d. patvarkymu, t. y. daugiau nei po 2,5 metų. Tokiu būdu ilgą laiką buvo areštuotas iš esmės visas ieškovų turtas. VĮ Registrų centro duomenimis, areštuotų nekilnojamojų daiktų, esančių (duomenys neskelbtini), vertė, nustatyta dar 1999 bei 2009 m., buvo 52 883 Eur. Šie nekilnojamoji daiktai buvo areštuoti 2016 m. vasario 11 d. ieškovei priklausančios nekilnojamojų daiktų dalies vertė – 26 441,50 Eur, o išieškojimo suma vykdymo procese sudarė 22 096,36 Eur, vykdymo išlaidų – 1620,51 Eur. Iš viso reikalavimo suma vykdymo procese sudarė 23 716,87 Eur. Taigi, vien šio turto būtų užtekę visiems skolininkės pareikštiems reikalavimams vykdymo procese padengti. Ieškovų banko sąskaitų, gaunamų lėšų areštas buvo perteklinis. Atlikus areštuotų nekilnojamojų daiktų vertinimą, nurodyta ieškovei priklausanti nekilnojamojų daiktų dalis įvertinta 32 500 Eur. Antstolė, areštuodama ieškovų turą, nesiėmė įstatyme nustatytų priemonių areštuotam turtui įvertinti bei nesilaikė įstatyme nustatytos pareigos, jog antstolis negali areštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškoti sumai ir vykdymo išlaidoms padengti (CPK 675 straipsnio 2 dalis).

5. Iš 2019 m. vasario 7 d. antstolės pažymos Nr. S-19-71-10428 matyti, jog iš viso iki 2018 m. birželio 11 d. iš ieškovei priklausančios sąskaitos nurašyta 793,88 Eur, 85,24 Eur gražinta ieškovei; iš ieškovui priklausančios sąskaitos nurašyta 1789,46 Eur, 894,73 Eur gražinta ieškovui. Iš viso ieškovams vykdymo procese nebuvo gražinta 1603,37 Eur, todėl šie priteistini ieškovams.

6. Antstolė, areštuodama iš esmės daugiau turto, nei reikalinga vykdymo procese esantiems reikalavimams užtikrinti, padarė žymią turtinę ir neturtinę žalą ieškovams. Ieškovei ir ieškovui buvo palikta atitinkamai vos 46 Eur ir 186 Eur per mėnesį sumos, skirtos kasdieniniams buitiniams poreikiams tenkinti, todėl ieškovei buvo priversti skolintis. Laikotarpiu nuo 2016 m. vasario 16 d. iki 2017 m. birželio 10 d. ieškovė iš trečiųjų asmenų pasiskolino 10 000 Eur, ši suma, kaip turtinės žalos atlyginimas, priteistina iš atsakovės.

7. Dėl antstolės neteisėtų veiksmų, t. y. areštuojant ieškovų turimą turą, banko sąskaitas, nepaliekant lėšų net minimaliam pragyvenimui, ieškovei patyrė stiprius emocinius ir fizinius išgyvenimus, dvasinius sukrėtimus, kurie itin atsiliepė jų sveikatai. Tokie išgyvenimai bei sukrėtimai kaip didelis stresas, pergyvenimai, abejonės dėl galimybės išlaikyti save ir pragyventi, netikrumas dėl ateities paveikė abiejų ieškovų sveikatą, labiausiai atsiliepė ieškovo sveikatai. Ieškovei ieškinyje nurodė, kad jiems padaryta 10 000 Eur neturtinė žala.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

8. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. liepos 31 d. sprendimu atnaujino ieškinio senaties terminą ir ieškinį atmetė.

9. Teismas nurodė, kad antstolės V. Šimkienės kontoroje nuo 2015 m. lapkričio 20 d. vykdoma vykdomoji byla Nr. 0071/15/02912 pagal Šiaulių apylinkės teismo 2015 m. lapkričio 12 d. išduotą vykdomąjį raštą civilinėje byloje Nr. 2-52-907/2015 dėl 22 043,36 Eur be teisinio pagrindo įgytų lėšų, 5 procentų dydžio metinių palūkanų už priteistą 22 043,36 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2014 m. vasario 26 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 53 Eur bylinėjimosi išlaidų išieškojimo iš skolininkės Z. V. išieškotojo G. K. naudai. Antstolė 2015 m. lapkričio 23 d. surašė turto arešto aktą Nr. 2-52-907/2015, kuriuo areštuotas ieškovams priklausantis turtas: 1) 0,0653 ha žemės sklypas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini); 2) 0,1994 žemės sklypas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini). Turto arešto akte nurodyta, kad turto arešto mastas – 22 096,36 Eur ir kad turto vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas. 2016 m. vasario 11 d. antstolė surašė turto arešto aktą Nr. 2015052356, kuriuo areštuotas nurodytas ieškovams priklausantis turtas, be to, ir 167,64 kv. m gyvenamasis namas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinis pastatas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinis pastatas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kiemo statiniai, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantys (duomenys neskelbtini). Šiame turto arešto akte nurodyta, jog turto vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas. 2016 m. vasario 11 d. antstolė priėmė patvarkymą, kuriame nurodyta, kad vykdomojoje byloje nustatyta, jog skolininkė turi žemės sklypą, esantį (duomenys neskelbtini), kuriame stovi neįregistruoti pastatai, ir žemės sklypą su statiniais, esantį (duomenys neskelbtini). Antstolė areštavo šį turą ir pasiūlė išieškotojui kreiptis į teismą su prašymu dėl skolininko turto dalies, esančios bendra su kitais asmenimis, nustatymo (CPK 667 straipsnio 1 dalis). 2016 m. kovo 1 d. antstolė surašė turto arešto aktą Nr. 2015052356, kuriuo areštuotas nurodytas ieškovams priklausantis turtas, be to, ieškovei V. V. priklausanti banko sąskaita Nr. (duomenys neskelbtini), esanti AB „Swedbank“, bei joje esančios 23 716,87 Eur lėšos, ieškovo lėšos, gaunamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Šiaulių skyriaus. Šiame turto arešto akte nurodyta, jog turto arešto mastas – 22 096,36 Eur, bei tai, jog vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas. Antstolė 2016 m. kovo 1 d. priėmė nurodymą priverstinai nurašyti 23 716,87 Eur iš ieškovės Z. V. banko sąskaitos Nr. (duomenys neskelbtini) AB „Swedbank“ į antstolės depozitinę sąskaitą. 2016 m. kovo 15 d. antstolė

surašė turto arešto aktą Nr. 2-52-907/2015, kuriuo areštuotas ieškovui V. V. priklausantis turtas – 23 716,87 Eur banko sąskaitoje Nr. (duomenys neskelbtini) AB „Swedbank“, laisvai disponuojama suma – 186,48 Eur invalidumo (netekto darbingumo) pensija. Šiame turto arešto akte nurodyta, jog turto arešto mastas – 22 096,36 Eur. 2016 m. kovo 23 d. antstolė priėmė nurodymą priverstinai nurašyti į antstolės depozitinę sąskaitą 23 325,02 Eur iš ieškovės Z. V. banko sąskaitos Nr. (duomenys neskelbtini) AB „Swedbank“, nurodyta, kad ieškovė gali disponuoti 46,69 Eur išmoka iš VSDFV.

10. Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. kovo 13 d. nutartimi patenkintas pareiškėjo G. K. patikslintas prašymas – nustatyta skolininkės Z. V. turto, esančio bendrąja jungtine nuosavybe su sutuoktiniu V. V., dalis, būtent – nustatyta, kad skolininkei Z. V. priklauso 1/2 dalis sutuoktinio V. V. pajamų iš darbinės ar intelektinės veiklos, dividendų, taip pat pensijų, pašalpų bei kitokių išmokų (išskyrus tikslinės paskirties išmokas), tarp jų – 1/2 dalis lėšų, esančių AB „Swedbank“ atsiskaitomojoje sąskaitoje Nr. (duomenys neskelbtini). Taip pat buvo nustatyta skolininkės turto, esančio bendrąja jungtine nuosavybe su sutuoktiniu, dalis, būtent – nustatyta, kad skolininkei priklauso: 1/2 dalis 0,0653 ha žemės sklypo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančio (duomenys neskelbtini); 1/2 dalis 0,1994 ha žemės sklypo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), 1/2 dalis gyvenamojo namo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), 1/2 dalis ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), 1/2 dalis ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), 1/2 dalis kiemo statinių, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančių (duomenys neskelbtini). Buvo nustatyta ir naudojimosi šiais nekilnojamosiomis daiktais tvarka. Šiaulių apygardos teismas 2018 m. gegužės 8 d. nutartimi Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. kovo 13 d. nutartį paliko nepakeistą.

11. 2018 m. balandžio 18 d. ieškovai pateikė antstolei prašymą panaikinti turto areštą žemės sklypui, esančiam (duomenys neskelbtini), bei banko sąskaitai Nr. (duomenys neskelbtini), esančiai AB „Swedbank“, taip pat V. V. priklausančioms lėšoms, gaunamoms iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Šiaulių skyriaus. Antstolė 2018 m. gegužės 3 d. patvarkymu Nr. 1-52-907/2015 tenkino dalį ieškovų prašymo ir panaikino turto areštą: 1) 0,0653 ha žemės sklypui, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančiam (duomenys neskelbtini); 2) ieškovui priklausančioms lėšoms, gaunamoms iš VSDFV Šiaulių skyriaus. 2018 m. birželio 4 d. ieškovė, nesutikdama su patvarkymu, pateikė skundą dėl antstolio veiksmų, kuriuo prašė panaikinti turto areštą banko sąskaitai Nr. (duomenys neskelbtini), esančiai AB „Swedbank“, joje esančioms lėšoms bei visoms kitoms ieškovų banko sąskaitoms ir jose esančioms lėšoms. 2018 m. birželio 11 d. antstolė priėmė patvarkymą panaikinti turto areštą banko sąskaitai Nr. (duomenys neskelbtini), esančiai AB „Swedbank“, joje esančioms lėšoms bei visoms kitoms ieškovų banko sąskaitoms, areštuotoms vykdomojoje byloje Nr. 0071/15/02912, ir jose esančioms lėšoms.

12. 2018 m. rugpjūčio 1 d. antstolė surašė turto arešto aktą Nr. 2015052356, kuriuo areštavo ieškovams priklausantį turtą: 1) 0,1994 kv. m žemės sklypą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini); 2) 167,64 kv. m gyvenamąjį namą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinį pastatą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinį pastatą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kiemo statinius, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančius (duomenys neskelbtini). Šiame turto arešto akte nurodyta, jog turto arešto mastas – 21 545,50 Eur, bei tai, jog vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas. 2018 m. rugpjūčio 2 d. patvarkymu antstolė įkainojo Z. V. priklausantį areštuotą turtą ir nustatė, kad 2016 m. kovo 1 d. areštuoto Z. V. priklausančio turto, esančio (duomenys neskelbtini), rinkos vertė yra 27 000 Eur, bei patikslino 2016 m. kovo 1 d. turto arešto aktą, nurodydama Z. V. priklausančios turto dalies rinkos vertę. 2018 m. rugpjūčio 21 d. patvarkymu antstolė patenkino Z. V. skundą ir nurodė kiekvieno areštuoto turto objekto vertę atskirai.

13. 2018 m. lapkričio 16 d. patvarkymu antstolė paskyrė ekspertizę 1/2 dalies turto, esančio (duomenys neskelbtini), rinkos vertei nustatyti. 2018 m. gruodžio 10 d. antstolės kontoroje gautas turto vertintojo A. L. elektroninis laiškas, kuriame nurodyta, kad jis negali atlikti paskirtos ekspertizės, nes savininkė (skolininkė) jo neįsileidžia. Šiaulių apylinkės teismas 2018 m. gruodžio 19 d. nutartimi tenkino antstolės prašymo dalį ir tam, kad būtų nustatyta nekilnojamojo daikto vertė, leido antstolei patekti į gyvenamąjį namą, esantį (duomenys neskelbtini).

14. Teismo sprendimu, kuris yra vykdomas nagrinėjamoje vykdomojoje byloje, skola yra priteista ne iš abiejų ieškovų, o tik iš ieškovės Z. V., kuri ir yra skolininkė vykdomojoje byloje. Ieškovė asmeninės nuosavybės teise registruoto turto neturi, yra sudariusi santuoką su V. V. ir visas turtas, kurį antstolė areštavo vykdomojoje byloje, priklauso ieškovams bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise. Siekiant išieškoti skolą iš skolininkės turto buvo būtina nustatyti ieškovės dalį, įeinančią į jungtinę sutuoktinių nuosavybę (CPK 666 straipsnio 1 dalis, 667 straipsnio 1 dalis). Antstolė areštavo žemės sklypą, esantį (duomenys neskelbtini), kuriame stovi neįregistruoti pastatai, ir žemės sklypą su statiniais, esantį (duomenys neskelbtini), ir pasiūlė išieškotojui kreiptis į teismą su prašymu dėl skolininko turto dalies, esančios bendra su kitais asmenimis, nustatymo (CPK 667 straipsnio 1 dalis). Teismas nurodė, kad tokiu būdu yra areštuojamas ne tik realiai skolininkui, bet ir bendraturčiui priklausantis turtas ir faktiškai susidaro situacija, kai viso areštuojamo turto vertė gali gerokai viršyti priverstinai išieškomos skolos sumą, tačiau tokia situacija negali būti vertinama kaip vykdomojo proceso reglamentuojančių teisės normų pažeidimas, nes įstatymas įpareigoja antstolį tokius veiksmus atlikti.

15. Skolininkės turto dalies nustatymo procesas tęsėsi nuo 2016 m. vasario 11 d., kai antstolė priėmė patvarkymą pagal *CPK 666, 667* straipsnių reikalavimus, iki 2018 m. gegužės 8 d., kai buvo priimta neskundžiama Klaipėdos apygardos teismo nutartis, kuria buvo užbaigtas skolininkės turto dalies nustatymo procesas. Byloje pateikta medžiaga patvirtina, kad antstolė negalėjo padaryti ir nepadare jokios įtakos tam, kad šis procesas užsitęstų, o pačios skolininkės Z. V. veiksmai jai kreipiantis į teismą kitoje byloje turėjo įtakos šio proceso trukmei. Tuo laikotarpiu, kol vyko skolininkės turto dalies nustatymo procesas, nebuvo jokio teisinio pagrindo naikinti turto, kuriame buvo nustatoma skolininkei priklausanti jo dalis, areštą.

16. Antstolė siekė teisingo turto įvertinimo bei realaus vykdomojo dokumento įvykdymo. Antstolė turto arešto aktuose nurodė turto arešto mastą, kuris atitiko nepadengtos skolos ir vykdymo išlaidų dydį, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad ji, priimdama turto arešto aktus, pažeidė areštuoto turto įkainojimą reglamentuojančias *CPK* nuostatas, nes, pagal *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punktą, jei antstolis arešto metu negali įvertinti areštuojamo turto, turto arešto akte nurodoma, kad turto vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas. Turto areštas buvo taikytas kaip reali ir rezultatyvi priverstinio vykdymo proceso užtikrinimo priemonė, kurios esminis tikslas yra ne nustatyti tikslią areštuojamo turto rinkos vertę, o siekiama areštuoti pakankamai turto skolininko įsipareigojimams įvykdyti. Ekspertizės skyrimas turto vertei nustatyti yra daug tikslesnis turto rinkos vertės nustatymo būdas (*CPK 681* straipsnio 1 dalis) nei vidutinės turto rinkos vertės nustatymas pagal Nekilnojamojo turto registro duomenis, kurie gali būti gerokai pasikeitę nuo to laikotarpio, kai vertė buvo nustatyta, iki realaus turto vertinimo momento. Pati ieškovė pabrėžia, jog antstolės atstovai, atvykę į vietą, matė, kad žemės sklype, esančiame (duomenys neskelbtini), stovi neregistruoti pastatai. Taigi antstolė negalėjo tinkamai įvertinti areštuojamo neįregistruoto turto. Iš bylos duomenų matyti, kad skolininkė su sutuoktiniu gyvena name, esančiame (duomenys neskelbtini), todėl antstolės veiksmai areštuojant ne tik turtą, kuriame skolininkė su sutuoktiniu faktiškai gyvena, bet ir kitą turtą, kuris galėjo būti realizuojamas vykdymo procese, ir skolininkei priklausančios gyvenamojo būsto ir kito nekilnojamojo turto dalies nustatymas iš esmės nepažeidžia išieškojimo iš skolininko turto bendrųjų taisyklių, atliktas įvertinus *CPK 663* straipsnyje įtvirtintus apribojimus, taikomus išieškant iš fizinio asmens turto.

17. *CPK 704* straipsnis suteikia skolininkui teisę iki varžytynių pasiūlyti areštuoto turto pirkėją. Vykdomojoje byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad ieškovai būtų bandę pasinaudoti šia jiems suteikta teise. Ieškovai pardavė turtą, esantį (duomenys neskelbtini), už 68 000 Eur, tačiau, antstolės atstovės teigimu, gavę lėšas už šį turtą, su išieškotoju neatsiskaitė. Ieškovė šios aplinkybės teismo posėdžio metu nepaneigė. Toks ieškovės elgesys, kai vykdymo proceso metu ji siekia, kad jos turtui būtų taikomi kuo mažesni apribojimai, tačiau, šių apribojimų netaikant, ji realizuoja turtą, gauna pajamas, tačiau nesiekia atsiskaityti su išieškotoju, vertintinas kaip netinkamas skolininko pareigų, įtvirtintų *CPK 642, 644* straipsniuose, atlikimas. Tai, kad nurodytas turtas buvo parduotas už 68 000 Eur, nepaneigia, kad vykdomojoje byloje buvo būtina nustatyti skolininkės turto dalį ir antstolė pagrįstai areštavo nurodytą turtą, kurio vertė galėjo gerokai viršyti išieškotiną sumą. Teismas ieškovų nurodytas aplinkybes, kad dėl vykdomojoje byloje pritaikyto turto arešto jie negalėjo realizuoti turto ir dėl to patyrė žalą, laikė nepagrįstomis ir neįrodytomis (*CPK 178* straipsnis).

18. Vykdomojoje byloje nustatytos objektyvios priežastys, dėl kurių ekspertizė areštuoto turto vertei nustatyti buvo atlikta tik po daugiau nei dvejų metų nuo turto arešto. Vykdomojoje byloje užfiksuoti eksperto pateikti duomenys, kad skolininkė eksperto neįsileido ir reikėjo gauti teismo leidimą patekti į gyvenamąją patalpą. Šie duomenys patvirtina, kad pačios skolininkės veiksmai iš dalies lėmė turto įvertinimo trukmę, todėl teismas sprendė, kad konstatuoti antstolės veiksmų neteisėtumą nėra teisinio pagrindo.

19. Vykdomojoje byloje nėra duomenų, kad koks nors turtas būtų buvęs įkeistas ar G. K. būtų skolininkės hipotekos kreditorius, todėl antstolė turėjo teisę nukreipti išieškojimą į skolininkei priklausančias lėšas, taip pat ir į jos sutuoktinio gaunamų pajamų dalį, priklausančią Z. V. (*CPK 664* straipsnio 2 dalis). Nors ir buvo priimti antstolės nurodymai priverstinai nurašyti iš skolininkės ir jos sutuoktinio banko sąskaitos lėšas, viršijančias 22 000–23 000 Eur, tačiau bylos duomenys patvirtina, kad ieškovų bankų sąskaitose tokių sumų realiai nebuvo ir tokios sumos faktiškai nebuvo nurašytos. Realios pasekmės skolininkui kyla ne tada, kai yra areštuojamos ateityje gautinos skolininko lėšos, bet tuo metu, kai iš skolininko banko sąskaitos yra faktiškai nurašomos lėšos, skirtos atsiskaitymui su ieškotoju ir antstoliu. Antstolė, areštavusi ieškovų lėšas, informavo juos apie taikomus apribojimus, išaiškino jiems teisę pateikti informaciją apie tai, ar sąskaitose nėra lėšų, iš kurių išieškojimas negalimas. Gavusi informaciją atsakovė tikslino savo priimtus sprendimus, dalį išieškotų lėšų ieškovams grąžino, be to, byloje nėra duomenų, kad visa skolos suma jau yra išieškota, išskaitos buvo daromos laikantis *CPK 736* straipsnyje nustatytų taisyklių. Taigi teismas sprendė, kad nėra teisinio pagrindo pripažinti, jog 1603,37 Eur suma iš ieškovų sąskaitų buvo nurašyta neteisėtai, ir šią sumą grąžinti ieškovams. Ši suma įskaitytina į išieškotos skolos sumą atitinkamai mažinant ieškotiną sumą, kuri išieškoma iš kito skolininkei priklausančio turto. Nustačiusi, kad skolininkė neturi pakankamai lėšų atsiskaityti su išieškotoju, antstolė turėjo teisę pradėti ir išieškojimo iš skolininkei priklausančio nekilnojamojo turto procesą; antstolė šiuo atveju tai ir darė bei atlikdama šiuos veiksmus jokių esminių vykdymo procesą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimų nepadare (*CPK 664* straipsnio 3 dalis).

20. Ieškovų nurodyta 10 000 Eur suma negali būti vertinama kaip nuostoliai, patirti dėl kokių nors antstolės veiksmų. Nėra jokio teisinio pagrindo pripažinti, kad išskaitos iš ieškovų gaunamų pajamų buvo daromos neteisėtai. Net jei skolininko pajamos yra nedidelės, CPK nedraudžia antstoliui daryti išskaitas iš tokių pajamų. Priverstinis skolos išieškojimo procesas skolininkui nėra malonus, nes jo turtui yra taikomi įvairūs apribojimai, skolininkas yra priverčiamas atsiskaityti su išieškotoju. Tačiau šie neigiami padariniai, kuriuos jaučia skolininkas, geranoriškai nevykdantis teismo sprendimo, negali būti vertinami kaip neteisėti skolininko atžvilgiu ar pažeidžiantys jo interesus. Teismas sprendė, kad ieškovai aplinkybių, patvirtinančių, kad dėl neteisėtų antstolės veiksmų patyrė 10 000 Eur turtinę žalą, neįrodė (CPK 178 straipsnis).

21. Ieškovams neįrodžius atsakovės civilinės atsakomybės taikymo sąlygų, reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo teismas atmetė kaip nepagrįstą ir neįrodytą.

22. Ieškovų nekilnojamas turtas ir lėšos buvo areštuoti 2016 m. kovo 1 d., apie arešto taikymą ieškovai sužinojo 2016 m. kovo 3 d. gavę turto arešto aktą, todėl būtent nuo šio momento skaičiuotinas ieškinio senaties terminas. Teismas, įvertinęs, kad ieškovai šį terminą praleido nežymiai (tik keletą dienų), yra fiziniai asmenys, neturintys teisinio išsilavinimo, rengiant ieškinį jiems buvo reikalinga teisinė pagalba, sprendė, kad ieškinio termino neatnaujinimas šiuo atveju būtų nesuderinamas su teisingumo ir protingumo reikalavimais (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 1.5 straipsnio 1 dalis) ir būtų neproporcinga priemonė, nepagrįstai ribojanti ieškovų teisę ginti savo interesus teisme, todėl ieškinio senaties terminą atnaujino (CK 1.131 straipsnio 2 dalis).

23. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovų apeliacinį skundą, 2019 m. lapkričio 26 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. liepos 31 d. sprendimą paliko nepakeistą.

24. Kolegija nurodė, kad antstolė buvo pakankamai apdairi ir rūpestinga bei tinkamai atliko jai CPK 634 straipsnio 2 dalyje ir Lietuvos Respublikos *antstolių įstatymo* 3 straipsnio 1 dalyje nustatytas pareigas.

25. Skolininkė Z. V. neturėjo turto, priklausančio jai asmeninės nuosavybės teise, į kurį antstolė iškart būtų galėjusi nukreipti išieškojimą bei jo vertei nustatyti skirti ekspertizę. Taigi, turėjo būti nustatyta skolininkės bendrosios jungtinės nuosavybės teise su sutuoktiniu V. V., kuris nėra skolininkas, valdoma turto dalis. 2015 m. lapkričio 23 d. surašiusi pirmąjį turto arešto aktą, vėliau šis buvo patikslintas 2016 m. vasario 11 d., antstolė tą pačią dieną pasiūlė šalims kreiptis į teismą dėl skolininkės bendrosios jungtinės nuosavybės teise turimos turto dalies nustatymo. Šia teise pasinaudojo išieškotojas G. K., 2016 m. vasario 25 d. pateikdamas teismui prašymą dėl Z. V. bendro su sutuoktiniu turto dalies (pajamų) nustatymo. Šis prašymas Šiaulių apylinkės teisme buvo išnagrinėtas tik 2018 m. kovo 13 d., tačiau ieškovai nutartį apskundė. Šiaulių apygardos teismui išnagrinėjus ieškovų atskirąjį skundą dėl Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. kovo 13 d. nutarties, pastaroji įsiteisėjo tik 2018 m. gegužės 8 d. (skundas atmestas). Taigi, nustačius skolininkei priklausančią bendrosios jungtinės nuosavybės turto dalį, antstolei tik ne anksčiau kaip 2018 m. gegužės 8 d. tapo žinoma, koks turtas ir kokia jo dalis nuosavybės teise priklauso Z. V., dėl to buvo galima nustatyti ir konkretaus turto (jo dalies) vertę paskiriant ekspertizę. Tai buvo padaryta, 2018 m. rugpjūčio 1 d. antstolei surašius turto arešto aktą (patikslintą), kuriuo liko areštuota skolininkei priklausanči turto dalis – 1/2 dalis žemės sklypo ir pastatų bei statinio (inžinerinis įrenginys), esančių (duomenys neskelbtini), po to 2018 m. rugpjūčio 2 d. priimant patvarkymą dėl areštuoto turto įkainojimo ir turto arešto akto patikslinimo nustatyta šio turto rinkos vertė – 27 000 Eur. Z. V. 2018 m. rugpjūčio 27 d. pateikus prieštaravimus dėl turto įkainojimo, vėliau vykstant antstolės ir skolininkės ginčams dėl varžytynių paskelbimo bei ekspertizės apmokėjimo, skolininkei skundžiant antstolės veiksmus, 2018 m. lapkričio 16 d. antstolė priėmė patvarkymą dėl ekspertizės skyrimo turto rinkos vertei nustatyti, ekspertizės aktas surašytas 2019 m. sausio 8 d. (vertės nustatymo data).

26. Civilinės bylos dėl skolininkei priklausančios bendrosios jungtinės nuosavybės dalies nustatymo nagrinėjimas Šiaulių apylinkės teismo 2016 m. rugsėjo 14 d. nutartimi buvo sustabdytas, iki įsiteisės teismo sprendimas Anykščių rajono apylinkės teisme nagrinėjamoje civilinėje byloje Nr. 2-35-266/2016; bylos nagrinėjimas atnaujintas 2017 m. gruodžio 22 d. Taigi, ieškovų apeliaciniame skunde nurodomas 2,5 metų laikotarpis (nuo 2015 m. lapkričio mėnesio iki 2018 m. rugpjūčio mėnesio), kai antstolė, areštavusi turtą jo neįkainodama ir taip iš esmės areštuodama daugiau turto, nei jo reikia skolai ir vykdymo išlaidoms padengti, susidarė ne dėl antstolės kaltės, nerūpestingumo ar aplaidumo. Antstolė, neturėdama tikslių duomenų apie tai, kokia turto dalis priklauso skolininkei, neturėjo objekto, kurio vertė turi būti nustatyta, o atsižvelgiant į kasacinio teismo praktiką, jog antstolis, areštuodamas turtą, turi vertinti ne tik kiek ir kokio turto turi skolininkas, bet ir turimo turto teisinį statusą, nuosavybės rūšį, jo paklausą rinkoje, taip pat nustatyti tikrąją, o ne VĮ Registrų centro pagal masinio vertinimo duomenis nurodytą šio turto vertę, neatliko jokių neteisėtų veiksmų.

27. Teismas nesutiko su apeliacinio skundo argumentu, jog antstolė areštavo gerokai daugiau nekilnojamojo turto, negu buvo reikalinga skolai ir vykdymo išlaidoms padengti, kad antstolė areštavo ieškovų banko sąskaitose esančių bei gautinų 47 047,89 Eur lėšų. Ieškovų banko sąskaitose niekada nebuvo tokio dydžio lėšų, todėl laikyti, kad šios

lėšos buvo realiai areštuotos ar viršytas arešto mastas, negalima. Iš ieškovų banko sąskaitų nurašyta bendra suma – 1603,37 Eur, ši suma neviršijo skolos dydžio, todėl nėra pagrindo teigti, kad antstolė lėšas nurašė nepagrįstai. Taip pat nėra pagrindo teigti, jog antstolė, teisėtai atlikdama vykdymo veiksmus, padarė turtinės žalos ieškovams.

28. Dėl areštuoto nekilnojamojo turto vertės kolegija atkreipė dėmesį, kad Z. V. priklausančio turto dalis bei jo vertė tapo žinoma tik nustačius turto dalį, įeinančią į bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę, t. y. ne anksčiau kaip 2018 m. gegužės 8 d., paskui buvo nagrinėjami skolininkės prašymai antstolei dėl areštų panaikinimo, skundžiami antstolės veiksmai, 2018 m. rugpjūčio 1 d. tikslinamas areštuoto turto mastas, skolininkė teikė prieštaravimus dėl turto įkainojimo, vėliau ji buvo įpareigota į antstolės depozitinę sąskaitą įmokėti lėšas ekspertizei atlikti, tačiau, to nepadarius, buvo skelbiamos varžytynės. Nors antstolė 2018 m. lapkričio 16 d. priėmė patvarkymą dėl ekspertizės skyrimo turto rinkos vertei nustatyti, ekspertizės aktas buvo surašytas tik 2019 m. sausio 8 d., kadangi skolininkė neleido ekspertui apžiūrėti vertinamo turto (antstolė turėjo kreiptis į teismą dėl leidimo patekti į gyvenamąsias ir kitas patalpas). Taigi, antstolės atliekami vykdymo veiksmai užsitęsė ne dėl antstolės, o dėl pačios Z. V. veiksmų, šiai siekiant vilkinti skolos išieškojimą.

29. Antstolei gavus ekspertizės aktą ir 2019 m. sausio 15 d. perkainojus likusį areštuotą Z. V. priklausantį turtą, t. y. 1/2 dalis žemės sklypo ir pastatų bei statinio (inžinerinis įrenginys), esančių (duomenys neskelbtini), buvo skelbiamos šio turto varžytynės. Pirmosios varžytynės neįvyko, nes jose nedalyvavo nė vienas dalyvis, dėl to buvo skelbiamos antrosios varžytynės, nustatant 19 500 Eur pradinę turto kainą. Tik antstolei panaikinus areštą turtui, esančiam (duomenys neskelbtini) (žemės sklypas su gyvenamuoju namu), ieškovai šį turtą 2019 m. balandžio 19 d. pardavė už 68 000 Eur, tačiau, kaip nurodė antstolė (priešingų įrodymų ieškovai į bylą nepateikė), su išieškotoju neatsiskaitė net iš dalies, nors už parduotą turtą gavo bemaž triskart daugiau, nei išieškoma skola ir vykdymo išlaidos, tai taip pat rodo, kad ieškovai yra nesąžiningi. Taigi ieškovės elgesys, kai ji vykdymo proceso metu siekia, kad jos turtui būtų taikomi kuo mažesni apribojimai, tačiau, šių apribojimų netaikant, turtą realizuoja, gauna pajamas ir neatsiskaito su išieškotoju, negali būti vertinamas kaip sąžiningas.

30. Ieškovai neįrodė argumento, jog nekilnojamųjų daiktų, esančių (duomenys neskelbtini), arešto (apribojimų) visiškai pakako išieškotojo reikalavimams vykdymo procese užtikrinti bei visiems įsipareigojimams vykdymo procese padengti, o banko sąskaitų, jose esančių lėšų, gaunamų lėšų bei kito nekilnojamojo turto areštas buvo perteklinis ir pažeidžiantis tiek ieškovės, kaip skolininkės, tiek ieškovo, kaip suinteresuoto asmens, teises ir teisėtus interesus. Priešingai, antrųjų varžytynių metu minėtas ieškovei priklausantis turtas buvo pardavinėjamas už pradinę 19 500 Eur kainą, ir nors nėra duomenų apie tai, ar varžytynės įvyko, ar turtas parduotas, net ir pardavus šį turtą, gautų lėšų nepakaktų skolai ir vykdymo išlaidoms padengti.

31. Pirmosios instancijos teismas antstolės neteisėtų veiksmų nenustatė, taigi, neturėjo pagrindo pasisakyti apie jos kaltę.

32. Priešingai nei atsakovui, civilinio proceso įstatyme trečiajam asmeniui nustatyta tik teisė, o ne pareiga teikti atsiliepiamą į pareikštą ieškinį, t. y. tai, kiek trečiasis asmuo bus aktyvus procese, yra jo paties apsisprendimas. Ginčo ribas byloje apibrėžia šalys, trečiajam asmeniui (be savarankiškų reikalavimų) tokia teisė nesuteikta – jis negali pakeisti ieškinio pagrindo ir dalyko, padidinti ar sumažinti ieškinio reikalavimų, atsakyti ieškinio, pripažinti ieškinį arba sudaryti taikos sutartį, neturi teisės reikalauti priverstinio teismo sprendimo įvykdymo. Iš trečiųjų asmenų atsiliepiamą į ieškinį nustatyta, jog jų pozicija buvo aiški – jie nesutiko su ieškiniu ir prašė jį atmesti, procesiniai dokumentai iš esmės atitiko jų formai ir turiniui *CPK 111* straipsnyje ir *142* straipsnio 2 dalyje keliamus reikalavimus (*CPK 135* straipsnyje nurodyti reikalavimai ieškiniui). Be to, tretieji asmenys prašė nagrinėti bylą jiems nedalyvaujant, o asmeniui pačiam nenorint būti išklaustam (nesant jo dalyvavimui teismo posėdyje pripažintam būtinu), esminis šalių teisės būti išklaustam principas negali būti pažeistas, juolab kad byloje nenustatyta, jog teismas būtų išnagrinėjęs bylą, apie teismo posėdžio vietą ir laiką neinformavęs trečiųjų asmenų. Be to, spręsti, ar bylos dalyvio pateiktas procesinis dokumentas turi trūkumų, diskreciją turi tik teismas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

33. Kasaciniu skundu ieškovai prašo kasacinį skundą tenkinti – panaikinti bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti, priteisti iš atsakovės viso proceso metu patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, persikirstyti valstybei priteistą pašto išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

33.1. Kasacinis teismas, aiškindamas *CPK 675* straipsnio 2 dalį bei *677* straipsnio 2 dalį, yra nurodęs, kad antstolis negali areštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-419-706/2016*). Antstolės iš viso turto arešto aktais areštuota 47 041,89 Eur ieškovų banko sąskaitose esančių ir gautinų lėšų, t. y. dvigubai didesnė suma, negu reikia skolai bei vykdymo išlaidoms vykdymo procese padengti. Aplinkybė, jog ieškovų banko sąskaitose niekada nebuvo tokio dydžio lėšų, nelemia išvados, jog antstolės nurodymas areštuoti nurodyto dydžio

lėšas, duotas kredito įstaigoms, padarant inkasinį pavedimą, buvo teisėtas. Ieškovai sutinka, jog realiai tokių sumų jų banko sąskaitose tuo metu nebuvo, tačiau šiuo atveju buvo daugiau negu du kartus viršytas turto arešto mastas. Turto arešto aktais buvo areštuoti ir nekilnojamieji daiktai, priklausantys ieškovams bendrosios jungtinės nuosavybės teise, esantys (duomenys neskelbtini), bei (duomenys neskelbtini). Areštuoto žemės sklypo su statiniais, esančio (duomenys neskelbtini), bendra vidutinė rinkos vertė, VĮ Registrų centro duomenimis, – 52 883 Eur. Šie nekilnojamieji daiktai buvo areštuoti dar 2016 m. vasario 11 d., ieškovės 1/2 dalies nekilnojamojų daiktų vertė sudarė 26 441,50 Eur (1999 m. ir 2009 m. vertėmis). Išieškojimo suma vykdymo procese sudarė 22 096,36 Eur, o vykdymo išlaidų suma – 1620,51 Eur. Iš viso reikalavimo suma vykdymo procese sudarė 23 716,87 Eur. Taigi, vien nekilnojamojo turto ieškovės dalies vertė (kurios, be kita ko, yra nustatytos itin seniai) visiškai dengė visus skolininkei pareikštus reikalavimus vykdymo procese. Iš 2019 m. sausio 8 d. nekilnojamojo turto įvertinimo ekspertizės akto Nr. 19/01-001 matyti, kad 1/2 dalies nekilnojamojų daiktų, esančių (duomenys neskelbtini), vertė sudarė 32 500 Eur. Antstolės areštuotų ieškovams priklausančių nekilnojamojų daiktų, esančių (duomenys neskelbtini), vertė sudarė net 68 000 Eur. Taigi antstolė vykdymo proceso metu buvo areštavusi ieškovams priklausančio 120 883 Eur vertės nekilnojamojo turto. Tokiu būdu buvo iš esmės pažeistas *CPK 675* straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas.

33.2. Pagal įstatymą vykdymo procese areštuotas turtas turi būti įkainotas objektyviai, kaina, maksimaliai artima esančiai laisvojoje rinkoje turto rinkos kainai. Teisingas, įstatymo reikalavimus atitinkantis skolininko turto įkainojimas – antstolio pareiga, kurią vykdyti jis privalo nepaisydamas to, kaip vykdymo proceso šalys naudojasi savo procesinėmis teisėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-315-701/2016*; kt.). Bylos atveju buvo pažeisti *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punkto bei *681* straipsnio 1 dalies reikalavimai, kadangi nagrinėjamu atveju ieškovei priklausantis turtas areštuotas bei neįkainotas buvo daugiau kaip 32 mėnesius, t. y. nuo 2015 m. lapkričio mėnesio iki 2018 m. rugpjūčio mėnesio, nors antstolei turto vertė buvo žinoma. Turtas buvo įvertintas tik po ieškovų prašymų ir skundų. Areštuotas nekilnojamas turtas įvertintas būtent Nekilnojamojo turto registre nurodytomis vertėmis, tai galėjo ir turėjo būti padaryta pirminio turto arešto akto surašymo metu. *Antstoliui įstatyme* nustatytos pareigos įvertinti areštuojamą turtą įvykdymas (ir termino prasme) negali būti tiesiogiai siejamas su skolininko ir (ar) kitų vykdymo proceso dalyvių veiksmais vykdymo procese, tarp jų – ir su *CPK 667* straipsnyje nustatytų veiksmų atlikimu, t. y. kreipimusi dėl skolininko turto, kuris yra jo bendra su kitais asmenimis nuosavybė, dalies nustatymo. Kadangi tokių veiksmų vykdymo proceso dalyviams nėra privaloma atlikti, tai jie turi tik diskreciją pasinaudoti proceso įstatyme nustatytais atitinkamomis teisėmis, tarp jų – ir *CPK 667* straipsnyje įtvirtinta teise. Netoleruotinas tokios teisminės praktikos formavimas, kai, vykdymo proceso dalyviams naudojantis proceso įstatyme nustatytais teisėmis, antstolio *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punkte bei *681* straipsnio 1 dalyje nustatytų pareigų vykdymas atidedamas net daugiau negu 32 mėnesiams ir jis yra pateisinamas teismų. Antstolio pareiga yra nuolat sekti, kad areštuoto turto nebūtų iš esmės daugiau nei išieškoma suma, nes priešingu atveju būtų neproporcingai varžomos skolininko teisės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-69/2014*). Antstolė tokios pareigos nevykdė.

33.3. Nagrinėjant tokio pobūdžio ginčus būtina patikrinti, ar egzistuoja visos būtinosios deliktinės atsakomybės sąlygos, bei įvertinti tai, kad profesine veikla užsiimančiam asmeniui nustatyti griežtesni rūpestingumo ir atidumo reikalavimai negu paprastai. Antstolė, nevykdama įstatyme įtvirtintos pareigos įvertinti areštuotą turtą bei jį įkainoti (*CPK 675* straipsnio 1 dalies 5 punktas, *681* straipsnio 1 dalis), taip pat pareigos nuolat sekti, jog areštuoto turto nebūtų iš esmės daugiau nei išieškoma suma (*CPK 675* straipsnio 2 dalis), areštavo kelis kartus didesnės vertės ieškovų nekilnojamojį turtą, įskaitant ir banko sąskaitose esančias lėšas. Tokiu būdu atlikdama neteisėtus veiksmus *CK 6.246* straipsnio 1 dalies prasme, t. y. neteisėtai suvaržydama ieškovų teises bei teisėtus interesus, tokiais neteisėtais veiksmais padarė didelę turtinę ir neturtinę žalą ieškovams. Atsakovė, vykdydama išieškojimą, nebuvo pakankamai apdairi ir rūpestinga bei tinkamai neatliko jai *CPK 634* straipsnio 2 dalyje ir *Antstolių įstatymo 3* straipsnio 1 dalyje nustatytų pareigų. Tokiais neteisėtais antstolės veiksmais iš ieškovų sąskaitų buvo nepagrįstai nurašyta ir negrąžinta 1603,37 Eur. Be to, ieškovams pragyvenimui palikta tik po 46 Eur ir 186 Eur per mėnesį, ši suma buvo nepakankama būtiniausiems poreikiams patenkinti, todėl jie nuo 2016 m. vasario 16 d. iki 2017 m. birželio 10 d. iš trečiųjų asmenų pasiskolino 10 000 Eur. Šios lėšos panaudotos tuo laikotarpiu, kai visos ieškovų banko sąskaitos ir jose esančios lėšos buvo areštuotos, t. y. nuo 2016 m. kovo 15 d. iki 2018 m. birželio 11 d. Dėl nurodytų antstolės veiksmų ieškovai patyrė stiprius emocinius ir fizinius išgyvenimus, dvasinius sukrėtimus, kurie itin atsiliepė jų sveikatai. Byloje esantys medicininiai duomenys patvirtina sudėtingą ieškovų sveikatą ir tą aplinkybę, kad jie nuolat vartoja medikamentus ir jiems yra reikalinga medikų pagalba. Ieškovai patyrė stiprų pažeminimą, jog negali finansiškai savęs išlaikyti ir tenka skolintis pinigų iš trečiųjų asmenų, kad galėtų patenkinti savo būtiniausius poreikius bei apginti savo pažeistas teises ir teisėtus interesus, kreipdamiesi kvalifikuotos teisinės pagalbos. Dėl tokių antstolės neteisėtų veiksmų ieškovai patyrė 10 000 Eur įvertintą neturtinę žalą (*CK 6.250* straipsnio 1 dalis).

33.4. Nors teismai nenustatė, bet šiuo atveju egzistuoja akivaizdus priežastinis ryšys tarp antstolės neteisėtų veiksmų ir padarytos žalos (nuostolių) (*CK 6.247* straipsnis), nes jeigu nebūtų buvę antstolės neteisėtų veiksmų, t. y. nebūtų buvęs areštuotas iš esmės visas ieškovų turtas ir jo nebūtų buvę areštuota iš esmės daugiau, negu reikia

išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, areštuotas turtas būtų buvęs įkainotas ir įvertintas, nebūtų buvę nepagrįstai nurašyti ir negražinti pinigai bei ieškovai nebūtų patyrę nurodytų kitų nuostolių. Ieškovams nebūtų reikėję skolintis lėšų, reikalingų pragyvenimui, jų sveikata nebūtų pašlijusi, jie nebūtų patyrę tokių didelių išgyvenimų – emocinio streso, dvasinio diskomforto, priešinsultinės būklės ir kt. Bylą nagrinėję teismai nepasisakė dėl antstolės civilinės atsakomybės sąlygų.

33.5. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė *CPK 176, 177, 185* straipsnius, todėl netinkamai nustatytos bylai reikšmingos aplinkybės (dalis jų apskritai net nebuvo nustatyta) ir padarytos nepagrįstos išvados. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad skolininkei priklausančio turto dalis bei jo vertė tapo žinoma tik nustačius turto dalį, įeinančią į bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę, t. y. ne anksčiau kaip 2018 m. gegužės 8 d., paskui buvo nagrinėjami skolininkės prašymai antstolei dėl areštų panaikinimo, skundžiami antstolės veiksmai, 2018 m. rugpjūčio 1 d. tikslinamas areštuoto turto mastas, skolininkė teikė prieštaravimus dėl turto įkainojimo, vėliau ji buvo įpareigota į antstolės depozitinę sąskaitą įmokėti lėšas ekspertizei atlikti, tačiau, to nepadarius, buvo skelbiamos varžytynės. Tačiau tokių aplinkybių nepatvirtina byloje esantys duomenys. Ieškovė dar 2017 m. balandžio 7 d. bei 2017 m. gegužės 11 d. kreipėsi į antstolę su prašymu. Tačiau, antstolei nenagrinėjant ieškovės prašymų dėl turto arešto panaikinimo, ieškovė pateikė skundą dėl antstolės veiksmų, bet jokių dokumentų ar atsakymų iš antstolės negavo, byloje nėra duomenų apie tai, kada antstolė tokius dokumentus išsiuntė ieškovei, bei duomenų apie tai, kad jie buvo įteikti. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai sprendė, kad būtent ieškovės veiksmai lėmė, jog užsitęsė vykdymo veiksmai. Byloje nėra jokių duomenų apie tai, kad skolininkė neleido ekspertui apžiūrėti vertinamo turto ar atliko kitus neteisėtus veiksmus, dėl kurių vykdymo procesas užsitęsė. Tokių duomenų byloje nepateikė ir atsakovė (*CPK 178* straipsnis).

33.6. Tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, UADBB „Colemont draudimo brokeris“ ir G. K. pateikė atsiliepimus į ieškinį, kuriuose nurodė, jog su pareikštu ieškiniu nesutinka. Šie atsiliepimai pirmosios instancijos teismo rezoliucijomis buvo priimti, nors neatitiko įstatymo procesiniam dokumentui keliamų reikalavimų – juose nenurodytos aplinkybės, patvirtinančios procesinio dokumento dalyką, ir įrodymai, patvirtinantys šias aplinkybes (*CPK 111* straipsnio 2 dalies 5 punktas), nenurodyti nesutikimo su pareikštu ieškiniu motyvai (*CPK 142* straipsnio 2 dalies 2 punktas), neprisidėti įrodymai, kuriais yra grindžiami nesutikimo su ieškiniu motyvai (*CPK 142* straipsnio 2 dalies 3 punktas). Apeliacinės instancijos teismo išvada, jog trečiųjų asmenų, nepareiškiančių savarankiškų reikalavimų, procesiniai dokumentai iš esmės atitiko jų formai ir turiniui *CPK 111* straipsnyje ir *142* straipsnio 2 dalyje keliamus reikalavimus, neturi teisinio pagrindo, kadangi pateikti procesiniai dokumentai turi visiškai atitikti proceso įstatyme įtvirtintus imperatyvius reikalavimus.

34. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo apeliacinės instancijos teismo nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

34.1. Vykdamas vykdomąjį dokumentą ir skolos išieškojimą buvo nustatyta, kad skolininkė Z. V. yra sudariusi santuoką su V. V.. Skolos suma buvo didelė, skolininkė savo vardu registruoto turto neturėjo, o patikrinus sutuoktinio turtinę padėtį buvo nustatyta, kad jo vardu yra registruoto nekilnojamojo turto. Antstolis nėra imperatyviai įpareigotas kiekviename turto arešto akte nurodyti turto vertę, todėl antstolė neprivalėjo įvertinti turto atsižvelgdama į masinį VĮ Registrų centro vertinimą. Visais veiksmais vykdomojoje byloje antstolė būtent ir siekė nustatyti skolininkei priklausančią turto dalį, kad galėtų ją įkainoti ir nukreipti išieškojimą į turtą, taip pasiekdama vykdymo proceso tikslus, t. y. įgyvendinti įsiteisėjusį teismo sprendimą dėl skolos išieškojimo ir apginti išieškotojo, t. y. asmens, kurio naudai priteista skola, interesus.

34.2. Vykdomojoje byloje turto arešto aktais areštuotas abiejų sutuoktinių vardu tuo metu Nekilnojamojo turto registre registruotas ir jiems bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise priklausantis turtas, t. y. tiek nekilnojamas turtas, registruotas vieno sutuoktinio ar abiejų vardu, tiek sutuoktinio gaunamos pajamos bei lėšos kredito įstaigose. Tuo metu skolininkei priklausanti turto dalis nebuvo žinoma ir įkainoti skolininkui priklausančio turto nebuvo galimybės. Tiek skolininkei, tiek sutuoktiniui, tiek išieškotojui patvarkymu buvo pasiūlyta kreiptis į teismą dėl turto, esančio bendrąja nuosavybe, dalies nustatymo. Patvarkymas skūstas nebuvo, tačiau ieškovai nesiėmė veiksmų, kad turto dalis būtų kuo greičiau nustatyta, t. y. į teismą dėl turto dalies nustatymo nesikreipė. Tokia teise pasinaudojo išieškotojas G. K.. V. V. vardu tuo metu buvo įregistruoti keli nekilnojamojo turto objektai, t. y. žemės sklypas su gyvenamuoju namu bei kitais statiniais, esantys (duomenys neskelbtini), bei žemės sklypas, esantis (duomenys neskelbtini) (statinių šiame žemės sklype tuo metu registruota nebuvo, todėl buvo areštuotas tik žemės sklypas; ieškovai klaidingai teigia, kad vien šio turto arešto metu vertė buvo 68 000 Eur). Tik gavęs įsiteisėjusį teismo procesinį sprendimą, turėdamas duomenis apie konkretų skolininkui priklausantį turtą, antstolis gali jį įkainoti ir nukreipti išieškojimą į tą turtą.

34.3. Ieškovai mini ilgą terminą, per kurį turtas nebuvo įkainotas, tačiau nenurodo ir nevertina priežasčių, dėl ko užsitęsė vykdomoji byla dėl turto dalies nustatymo. Civilinė byla pagal antstolės siūlymą dėl skolininkei priklausančio turto dalies nustatymo buvo išnagrinėta praėjus daugiau nei dvejiems metams po išieškotojo kreipimosi su prašymu į teismą (visą laikotarpį byla buvo sustabdyta). Byla baigta nagrinėti 2018 m. gegužės 8 d. Šiaulių apygardos teismui

priėmus nutartį civilinėje byloje Nr. 2S-405-368/2018. 2018 m. gegužės 9 d. vykdomoji byla Nr. 0071/15/02912 buvo gražinta antstolei. Iki turto dalies nustatymo ir įsiteisėjusios nutarties gavimo antstolė, neturėdama tikslių duomenų apie tai, kokia turto dalis priklauso skolininkei, neturėjo objekto, kurio vertė turi būti nustatyta. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje yra išaiškinęs, kad, areštuodamas turta, antstolis turi vertinti ne tik kiek ir kokio turto turi skolininkas, bet ir turimo turto teisinį statusą, nuosavybės rūšį, jo paklausą rinkoje, taip pat nustatyti tikrąją, o ne VĮ Registrų centro pagal masinio vertinimo duomenis nurodytą turto vertę. Kadangi vykdomojoje byloje skolininkės turtui įkainoti buvo nuspręsta skirti ekspertizę, tai skirti ją visam (ne tik skolininkei priklausančiam) turtui buvo netikslinga, nes būtų buvę pažeisti protingumo, ekonomiškumo principai. Kai buvo išspręstas turto dalies nustatymo klausimas, antstolė ėmėsi visų veiksmų, reikalingų turtui įkainoti, t. y. paskyrė skolininkei priklausančio nekilnojamojo turto ekspertizę, siūlė proceso šalims apmokėti ekspertizės išlaidas, gavusi eksperto laišką, kad nepavyksta patekti į skolininkei priklausančią nekilnojamojį turta, antstolė kreipėsi į teismą su prašymu dėl leidimo patekti į skolininkės būstą. Atlikus turto vertinimą ir gavus ekspertizės aktą, Z. V. priklausančias turtas buvo įkainotas, paskelbtos turto varžytynės.

34.4. Ieškovai neteisingai supranta sąskaitose esančių lėšų arešto mastą, t. y. kad sąskaitose buvo areštuota 47 041,89 Eur lėšų. Ieškovų banko sąskaitose niekada nebuvo tokio dydžio lėšų, todėl laikyti, kad šios lėšos buvo realiai areštuotos, negalima. Jeigu kurio nors pareiškėjo banko sąskaitoje tokia lėšų suma būtų buvusi, ji būtų buvusi nurašyta į antstolės depozitinę sąskaitą ir skola būtų buvusi padengta, o kito pareiškėjo sąskaitos ar kito turto areštas būtų buvęs nedelsiant panaikintas. Skolininkui realios pasekmės kyla ne tada, kai areštuojamos ateityje gautinos skolininko lėšos, bet tuo metu, kai jos faktiškai yra nurašomos iš sąskaitos. Iš skolininkės ir jos sutuoktinio sąskaitų buvo nurašyta 1603,37 Eur, ši suma neviršijo išieškomos skolos dydžio, buvo paskirstyta skolai dengti.

34.5. Vykdomojoje byloje ieškovai neskundė antstolės sprendimo areštuoti lėšas kredito įstaigų sąskaitose, todėl nėra pagrindo abejoti antstolės veiksmų teisėtumu. Areštuodama sąskaitas, antstolė buvo atidi, rūpestinga, patikrino, ar asmuo gauna lėšų, iš kurių išieškojimas yra negalimas, ir gaunamą išmoką iš VSDFV nustatė kaip laisvai disponuojamą sumą, kad ieškovai gaunamomis pensijomis galėtų disponuoti. Susidariusi situacija ir nedidelė ieškovams priklausančių kas mėnesį gaunamų pajamų dalis priklauso ne nuo antstolės veiksmų, o dėl to, kad jiems tokio dydžio išmokos yra paskirtos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos, todėl vertinti, kad ieškovai dėl sunkios padėties lėšas skolinosi dėl antstolės ir jos neteisėtų veiksmų, nėra pagrindo. Įsipareigojimai skolintis lėšas buvo priimti laisva Z. V. valia, todėl antstolė neturi pareigos atlyginti patirtų išlaidų, t. y. nėra priežastinio ryšio tarp antstolės veiksmų vykdymo proceso metu ir skolininkės laisva valia prisiimtų įsipareigojimų. Iš skolininko sąskaitų gautos lėšos negali būti vertinamos kaip turtinė žala, kadangi iš gautų lėšų buvo dengiama Z. V. skola. Tarp ieškovų patirtos neturtinės žalos ir antstolės veiksmų taip pat nėra priežastinio ryšio, kadangi civilinės bylos nagrinėjimo metu buvo nustatyta, kad sveikatos sutrikimų V. V. turėjo dar iki vykdomosios bylos.

34.6. Ieškovai siekia suklaidinti teismus dėl savo tikrosios turtinės padėties, apie V. V. turtinę padėtį ir turimą turta nutylima (dokumentai, patvirtinantys, kiek jo vardu yra registruoto nekilnojamojo turto, pateikti civilinėje byloje). Byloje nustatyta, kad 2019 m. balandžio mėn. ieškovai pardavė turta, esantį (duomenys neskelbtini), už 68 000 Eur ir nuo turto pardavimo ir lėšų gavimo iki kasacinio skundo surašymo nėra praėję metai. Be to, V. V. turi 8 žemės sklypus bei 1/2 dalį nekilnojamojo turto, esančio (duomenys neskelbtini). Dėl šių priežasčių nėra pagrindo ieškovų atleisti nuo žyminio mokesčio dalies sumokėjimo, taip pat patenkinti ieškovų reikalavimą dėl 10 000 Eur turtinės žalos atlyginimo.

34.7. V. V. vardu yra registruoto nekilnojamojo turto, kuris byloje nebuvo areštuotas, todėl ieškovai nepagrįstai teigia, kad antstolė byloje buvo areštavusi visą sutuoktiniams priklausančią turta. Realizavę neareštuotą turta ieškovai galėjo patenkinti savo būtinus poreikius, padengti skolą ar dalį jos, tačiau jokių veiksmų nesiėmė.

34.8. Trečiajam asmeniui įstatyme nustatyta ne pareiga, o teisė pateikti atsiliepimą į pareikštą ieškinį. Trečiasis asmuo neturi visų proceso šalių teisių procese. Teismas turi diskreciją spręsti, ar procesinis dokumentas turi trūkumų. Pirmosios instancijos teismas, priimdamas trečiųjų asmenų atsiliepimus į ieškinį, nustatė, kad jie atitinka CPK nustatytus formai ir turiniui keliamus reikalavimus. Be to, CPK 329 straipsnis nustato, kad proceso teisės normų pažeidimas ar netinkamas jų pritaikymas yra pagrindas panaikinti sprendimą tik tada, jeigu dėl šio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla. Akivaizdu, kad trečiųjų asmenų pateikiami atsiliepimai nebuvo ir negalėjo būti pagrindas byloje priimti neteisingą sprendimą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl CPK 675 straipsnio 2 dalies reikalavimo neareštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotina sumai ir vykdymo išlaidoms padengti

35. Ieškovai kasaciniu skundu teikia argumentus, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė *CPK 675* straipsnio 2 dalį ir šis proceso teisės pažeidimas turėjo įtakos teismų baigiamųjų aktų priėmimui, nes teismai nekonstatavo atsakovės neteisėtų veiksmų.
36. Siekiant tinkamai įvertinti ieškovų kasaciniame skunde išdėstytus argumentus dėl *CPK 675* straipsnio 2 dalies netinkamo aiškinimo ir taikymo, būtina sistemiškai įvertinti šioje normoje nustatytą reguliavimą.
37. Vykdomo procesas yra teismo sprendimų vykdymą užtikrinantis institutas. Teismo procesinio sprendimo priėmimas dažniausiai nereiškia civilinio proceso pabaigos – tam, kad būtų realiai apgintos sprendime nustatytos byloje dalyvaujančių asmenų teisės ir teisėti interesai, ji būtina įvykdyti. Byloje dalyvaujančių asmenų interesus labiausiai atitinka savanoriškas teismo sprendimo įvykdymas, tačiau tuo atveju, kai įpareigota šalis savanoriškai teismo sprendimo nevykdo, šis vykdomas priverstinai. Veiksmingas ir greitas teismo sprendimų priverstinis vykdymas yra viena iš esminių teisingo, teisėto ir kokybiško teisingumo vykdymo prielaidų.
38. *Antstolių įstatymo 3* straipsnio 3 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, antstolis privalo imtis visų teisėtų priemonių tinkamai apginti išieškotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdomo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Pagal *CPK 634* straipsnio 2 dalį, antstolis privalo savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus.
39. Nurodytas teisinis reguliavimas leidžia daryti išvadą, kad esminis vykdomo proceso tikslas yra išieškotojo interesų patenkinimas ir apgynimas. Tačiau vien tikslas kuo greičiau ir realiai įvykdyti sprendimą negali pateisinti įstatymų reikalavimų bei vykdomo proceso dalyvių teisių ir teisėtų interesų pažeidimo. Vykdomo procesu turi būti užtikrinama teisinga pusiausvyra tarp iš esmės konkuruojančių skolininko ir kreditoriaus interesų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-202-1075/2020*, 30 punktas). Tuo tikslu *CPK* nustatyti tam tikri reikalavimai, užtikrinantys skolininko teisių ir teisėtų interesų apsaugą, pvz., nustatyti turto išieškojimo ribojimai, draudimas nukreipti išieškojimą į tam tikrą turtą, išieškojimo iš skolininko turto eilė ir pan. Viena iš tokių apsaugos nuostatų nurodyta ir areštuojant turtą *CPK 675* straipsnio 2 dalyje, įtvirtinančioje principą, kad skolininko turto negali būti areštuota iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdomo išlaidoms padengti. Analogiškas reikalavimas yra nustatytas ir skolininko turto aprašymui (*CPK 677* straipsnio 2 dalis).
40. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad *CPK 675* straipsnio 2 dalies ir *677* straipsnio 2 dalies normų nuostata, jog antstolis negali areštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdomo išlaidoms padengti, skirta išieškotojo ir skolininko turtinių teisių apsaugai suderinti. Ieškotojas turi gauti išieškomas sumas, o skolininko nuosavybės teisės turi būti apribotos proporcingai išieškotinių sumų dydžiui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-419-706/2016*, 34 punktas).
41. Jau pats *CPK 675* straipsnio 2 dalyje įtvirtintos taisyklės turinys suponuoja prielaidą, jog vykdomo procese gali būti areštuota skolininko turto daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdomo išlaidoms padengti. Taip yra dėl to, kad vykdomo procese objektyviai beveik nėra įmanoma areštuoti tiksliai tokią sumą, kuri padengtų išieškotiną sumą ir vykdomo išlaidas. Tam, kad būtų konstatuotas šios normos pažeidimas, turi būti nustatyta, jog skolininko turto areštuota iš esmės daugiau. Įstatymų leidėjas nėra pateikęs sąvokos „iš esmės daugiau“ apibrėžimo ir nėra detalizavęs šią sąvoką apibrėžiančių kriterijų. Teisėjų kolegijos vertinimu, ši sąvoka turėtų būti aiškinama sistemiškai atsižvelgiant į esminį vykdomo proceso tikslą ir kartu būtinumą užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp iš esmės konkuruojančių skolininko ir kreditoriaus interesų.
42. Ši įstatymo nuostata sistemiškai turi būti aiškinama taip, kad antstolis, vykdydamas jam pateiktus vykdomuosius dokumentus, turi imtis priemonių surasti ir areštuoti skolininko turto tiek, kad jo realiai pakaktų atsiskaityti su išieškotoju ir vykdomo išlaidoms kompensuoti. Taigi, taikomas turto areštas turi būti veiksmingas, juo turi būti ne formaliai apribojamos skolininko teisės, bet taikomais apribojimais sukuriamas pagrindas realiai patenkinti išieškotojo reikalavimus. Teisinga pusiausvyra tarp išieškotojo ir skolininko interesų yra pasiekama tada, kai išieškotojo reikalavimai yra patenkinami veiksmingai, greitai ir realiai, o skolininko turtui nėra taikomi neproporcingi ir iš esmės pertekliniai apribojimai, nebūtinai išieškotojo interesams patenkinti. Ar skolininko turtui buvo taikomi neproporcingi, iš esmės pertekliniai apribojimai, nebūtinai veiksmingam, greitam ir realiam išieškotojo interesų patenkinimui, nustatoma kiekvienu konkrečiu atveju įvertinus išieškojimą iš atitinkamo turto reglamentuojančias taisykles ir atsižvelgus į konkrečios bylos aplinkybes.
43. Ieškovai teigia, kad atsakovė areštavo jiems priklausančio turto iš esmės daugiau visų pirma dėl to, kad areštavo ieškovės banko sąskaitą ir joje esančias bei gautinas 23 325,02 Eur lėšas ir taip pat areštavo ieškovo banko sąskaitą ir joje esančias bei gautinas tokios pačios sumos lėšas. Taigi, ieškovų teigimu, iš viso arešto aktais areštuota ieškovų banko sąskaitose esančių bei gautinų 47 041,89 Eur lėšų. Kartu ieškovai pripažįsta ir neneigia tos aplinkybės, kad realiai jų banko sąskaitose jokių lėšų tuo metu nebuvo. Antra, ieškovai teigia, kad atsakovė areštavo jiems priklausančio nekilnojamojo turto iš viso už 120 883 Eur sumą, t. y. penkis kartus didesnę nei vykdomo procese išieškomą sumą.

44. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamoje byloje teismai teisingai sprendė, kad esminės aplinkybės, turinčios reikšmės vertinimui, ar nebuvo pažeista *CPK 675* straipsnio 2 dalies taisyklė, yra šios: visų pirma aplinkybė, kad ieškovų banko sąskaitose jokių lėšų arešto metu nebuvo ir kad skolininkė neturėjo pakankamai lėšų atsiskaityti su išieškotoju; antra, tai, kad išieškojimas buvo nukreiptas tik į vieną iš ieškovų (skolininke vykdomojoje byloje buvo tik ieškovė Z. V.), o ieškovė Z. V. asmeninės nuosavybės teise priklausančio turto neturėjo, todėl buvo būtina nukreipti išieškojimą į bendrosios jungtinės nuosavybės teise turimą skolininkės turto dalį.

45. Disponavimo lėšomis, esančiomis kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje (sąskaitose), apribojimų nustatymą ir išieškojimą iš tokioje sąskaitoje (sąskaitose) laikomų lėšų reguliuoja *CPK 689* straipsnis. Šio straipsnio 2 dalis nustato, kad antstolis, vykdydamas išieškojimą, elektroninių ryšių priemonėmis per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą pateikia kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai nurodymą apriboti disponavimą skolininko pinigėmis lėšomis arba priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas skolai ir vykdymo išlaidoms padengti. Šiame nurodyme turi būti nurodytas disponavimo pinigėmis lėšomis ribojimo ar priverstinio lėšų nurašymo pagrindas, piniginių lėšų, kuriomis disponavimas yra ribojamas ar kurios priverstinai nurašomos, suma ir reikalavimų patenkinimo eilė. Jei ši suma nenurodyta, apribojamas disponavimas visomis skolininko sąskaitoje (sąskaitose) esančiomis pinigėmis lėšomis.

46. Byloje nustatytos aplinkybės rodo, kad antstolė, kaip ir nustatyta *CPK 689* straipsnio 2 dalyje, areštavo ieškovų sąskaitose esančias ir gautinas lėšas nurodžiusi piniginių lėšų, kuriomis disponavimas yra ribojamas ar kurios priverstinai nurašomos, sumą – turto arešto mastą. Šis mastas neviršijo sumos, reikalingos išieškotina sumai ir vykdymo išlaidoms padengti. Nustačius aplinkybę, kad realiai ieškovų banko sąskaitose jokių lėšų tuo metu nebuvo, nėra daryti pagrindo išvada, kad buvo areštuotos konkrečios ieškovų sąskaitose esančios lėšos. Lėšų, esančių keliose skolininko sąskaitose, areštas, nurodant lėšų arešto mastą, lygų visam dengtinai išieškotinos sumos ir vykdymo išlaidų sumos dydžiui, kai banko sąskaitose faktiškai nėra jokių lėšų, nereiškia *CPK 675* straipsnio 2 dalies taisyklės pažeidimo. Toks lėšų areštas yra proporcingas skolininko teisių ribojimas, būtinas veiksmingam, greitam ir realiam išieškotojo interesų patenkinimui, nes, nesant galimybių areštuoti ir nurašyti iš sąskaitos konkrečią lėšų sumą, yra tikimybė, jog tam tikros lėšos bus pervestos į kurią nors iš sąskaitų. Nežinant, į kokią konkrečiai banko sąskaitą, kokiu metu ir kokia lėšų suma gali būti pervesta, toks gautinų lėšų areštas negali būti laikomas neproporcingu ar iš esmės pertekliniu skolininko teisių ribojimu. Jei *CPK 675* straipsnio 2 dalies taisyklė būtų aiškinama taip, kad, skolininkui turint keletą banko sąskaitų ir jose faktiškai nesant lėšų, būtų galimas tik vienos kurios nors banko sąskaitos lėšų areštas neviršijant turto arešto masto, būtų neįmanoma užtikrinti išieškotojo interesų, nes, areštavus gautinas lėšas vienoje banko sąskaitoje, tačiau atsiradus lėšų kitoje – neareštuotoje sąskaitoje, jų negalima būtų nurašyti ir taip patenkinti išieškotojo interesus. Be to, tai sudarytų sąlygas piktnaudžiauti skolininkui ir išvengti apribojimų padarinių, jam organizuojant pinigų judėjimą būtent ne per areštuotą banko sąskaitą.

47. Be to, kaip teisingai atkreipė dėmesį teismai, realios pasekmės skolininkui kyla ne tada, kai areštuojamos ateityje gautinos skolininko lėšos, bet tuo metu, kai iš skolininko banko sąskaitos faktiškai nurašomos lėšos, skirtos atsiskaitymui su išieškotoju ir antstoliu. Pagal *CPK 689* straipsnio 7 dalį nurodymą priverstinai nurašyti skolininko lėšas pateikęs antstolis, pareigūnas ar institucija, nustatę, kad gauta pinigų suma yra didesnė, negu reikia reikalavimams patenkinti, arba kad gautos lėšos, į kurias negali būti nukreiptas išieškojimas, ne vėliau kaip per penkias dienas nuo šių aplinkybių paaiškėjimo privalo lėšas, viršijančias reikalavimus, grąžinti skolininkui. Nagrinėjamoje byloje nėra nustatyta, jog gauta pinigų suma buvo didesnė, negu reikia reikalavimams patenkinti, todėl nebuvo pagrindo spręsti dėl lėšų, viršijančių šią sumą, grąžinimo. Be to, kaip nustatė teismai, antstolė, areštavusi ieškovų lėšas, informavo ieškovus apie taikomus apribojimus, išaiškino jiems teisę pateikti informaciją apie tai, ar sąskaitose nėra lėšų, iš kurių išieškojimas negalimas; gavusi informaciją, tikslino savo priimtus sprendimus, dalį išieškotų lėšų ieškovams grąžino, be to, byloje nėra duomenų, kad visa skolos suma jau yra išieškota, išskaitos buvo daromos laikantis *CPK 736* straipsnyje, reglamentuojančiame išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydį, nustatytų taisyklių. Todėl teismai pagrįstai sprendė, kad nėra teisinio pagrindo pripažinti, jog 1603,37 Eur suma iš ieškovų sąskaitų buvo nurašyta neteisėtai, ir šią sumą grąžinti ieškovams.

48. Remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai nepagrindžia, jog ieškovų banko sąskaitų ir joje esančių bei gautinų lėšų areštas buvo neproporcingas ir iš esmės perteklinė skolininko teisės ribojanti priemonė, kuri nebuvo būtina veiksmingam ir realiam išieškotojo interesų patenkinimui.

49. *CPK 664* straipsnis nustato išieškojimo iš skolininko fizinio asmens turto eilę. Šio straipsnio 2 dalis nustato, kad antrąja eile išieškoma iš skolininkui priklausančių pinigų, turtinių teisių, vertybinių popierių, darbo užmokesčio, stipendijos ar kitų pajamų arba kilnojamojo turto; 3 dalis nustato, kad trečiąja eile išieškoma iš skolininkui priklausančio nekilnojamojo turto, išskyrus nurodytą šio straipsnio 4 ir 5 dalyse. *CPK 662* straipsnio 4 dalis nustato, kad iš paskesnės eilės turto gali būti išieškoma tik tuo atveju, jeigu nėra antstoliui žinomo pirmesnės eilės turto, šio turto gali neužtekti išieškamai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, šis turtas yra nelikvidus arba jeigu to raštu prašo skolininkas.

50. Teisėjų kolegija pažymi, kad, viena vertus, išieškojimo nukreipimas pirmiausiai į lėšas yra labiausiai veiksminga ir realų išieškotojo interesų įgyvendinimą užtikrinanti priemonė. Kita vertus, jei gautinos sumos yra mažos, be to, taikomi išieškojimo apribojimai, tai lemia, kad išieškojimas iš lėšų gali užtrukti ilgą laiką ir būti neveiksmingas. Tokiu atveju yra pagrindas spręsti dėl išieškojimo iš kito skolininkui priklausančio turto. Remiantis bylos duomenimis, nustatyta, kad iš ieškovų banko sąskaitos laikotarpiu nuo 2016 m. kovo 2 d. iki 2018 m. birželio 11 d. buvo išieškota tik 1603,37 Eur suma, o išieškoma suma sudarė 23 726,21 Eur. Ši aplinkybė patvirtina, kad išieškojimas iš lėšų nagrinėjamos bylos atveju neužtikrintų veiksmingo ir realaus išieškotojo interesų patenkinimo. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, teismai padarė pagrįstą išvadą, kad nustačiusi, jog skolininkė neturi pakankamai lėšų atsiskaityti su išieškotoju, antstolė turėjo teisę pradėti ir išieškojimo iš skolininkei priklausančio nekilnojamojo turto procesą.

51. Kaip minėta, ieškovai taip pat teigia, kad nagrinėjamoje byloje yra pagrindas konstatuoti *CPK 675* straipsnio 2 dalies pažeidimą, nes antstolė areštavo jiems priklausančio nekilnojamojo turto iš viso už 120 883 Eur sumą, t. y. penkis kartus didesnę nei vykdymo procese išieškoma suma. Visų pirma teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad, kaip teisingai nurodo atsakovė atsiliepime į kasacinį skundą, ieškovai, apskaičiuodami šią sumą, į ją įtraukia visą nekilnojamųjų daiktų, esančių (duomenys neskelbtini), vertę, teigdami, kad šių daiktų vertė yra 68 000 Eur, tačiau antstolė buvo areštavusi ne visus nekilnojamuosius daiktus, o tik žemės sklypą, esantį (duomenys neskelbtini). Ieškovai, teigdami, kad šių daiktų vertė sudaro 68 000 Eur, remiasi šių daiktų kaina, nurodyta byloje pateiktoje pirkimo–pardavimo sutartyje. Ši pirkimo–pardavimo sutartis patvirtina, kad nurodyto žemės sklypo VĮ Registrų centro nustatyta vertė 2019 m. balandžio 17 d. yra 238 Eur, indeksuota žemės sklypo vertė yra 381 Eur, o vidutinė rinkos vertė – 4680 Eur, o statinio, esančio tame žemės sklype ir kuris nebuvo antstolės areštuotas, vidutinė rinkos vertė yra 57 500 Eur. Šalių sutarta abiejų objektų kaina buvo 68 000 Eur, kuri buvo artima abiejų objektų vidutinei rinkos vertei ($4680 + 57 500 = 62 180$), atskirai žemės sklypo kainos šalys neaptarė. Kita vertus, turto arešto metu antstolė, sprendama dėl turto arešto masto, galėjo įvertinti tik VĮ Registro centro nustatytą vertę, o ne šalių sutartą žemės sklypo rinkos kainą, atsižvelgiant į tai, kad pirkimo–pardavimo sutartis buvo sudaryta tik 2019 m. Taigi, remiantis VĮ Registrų centro duomenimis, žemės sklypo, kurį buvo areštavusi antstolė, vidutinė rinkos vertė buvo 4680 Eur. Kaip nurodo patys ieškovai, areštuoto žemės sklypo, esančio (duomenys neskelbtini), su statiniais vidutinė rinkos vertė sudarė 52 883 Eur. Taigi, skaičiuojant areštuoto turto vertę pagal VĮ Registrų centro nustatytus duomenis, antstolė buvo areštavusi ieškovams priklausančio 56 563 Eur vertės, o ne 120 883 Eur vertės nekilnojamojo turto, kaip nurodo ieškovai.

52. Tačiau, teisėjų kolegijos vertinimu, ši ieškovų areštuoto nekilnojamojo turto verčių suma pati savaime dar neleidžia spręsti, ar buvo pažeistas *CPK 675* straipsnio 2 dalies reikalavimas neareštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotina sumai ir vykdymo išlaidoms padengti. Kaip nurodyta šios nutarties 44 punkte, esminė aplinkybė, turinti reikšmės vertinant, ar buvo pažeistas šios normos reikalavimas, yra ta, kad išieškojimas buvo nukreiptas tik į vieną iš ieškovų, kuris asmeninės nuosavybės teise priklausančio turto neturėjo, todėl buvo būtina nukreipti išieškojimą į skolininkės turto dalį, įeinančią į bendrą turtą.

53. *CPK 667* straipsnis nustato skolininkui fiziniam asmeniui priklausančios bendro su kitais asmenimis turto dalies nustatymo tvarką. Šios tvarkos esmė yra ta, kad antstolis, jeigu skolininkui priklausančio turto, kuris yra bendras su kitais asmenimis, dalis nenustatyta, areštuoja visą bendrąjį turtą ir tuomet yra sprendžiamas skolininkui priklausančios bendro turto dalies nustatymo klausimas. Skolininkui priklausančio bendro turto dalis gali būti nustatoma tiek neteisminiais būdais, tiek teismo. Dėl skolininko turto dalies nustatymo į teismą turi teisę kreiptis ir išieškotojas (*CPK 667* straipsnio 2 ir 4 dalys).

54. Taigi, *CPK 667* straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas įpareigoja antstolį areštuoti visą bendrąjį turtą ir toks areštas turėtų būti taikomas iki tol, kol bus nustatyta skolininkui priklausančio bendro turto dalis. Tai reiškia, kad iki tol, kol bus nustatyta skolininkui priklausančio bendro turto dalis, bus areštuota ir kito bendraturčio, kuris nėra skolininkas vykdomojoje byloje, turto dalis. Todėl, kaip teisingai nurodė pirmosios instancijos teismas, jau pats teisinis reguliavimas suponuoja situaciją, kad areštuoto turto vertė gerokai viršys vykdymo procese išieškotinos sumos dydį.

55. Kita vertus, *CPK 667* straipsnis negali paneigti *CPK 675* straipsnio 2 dalyje įtvirtintos taisyklės, kad negali būti areštuota skolininko turto daugiau, negu jo reikia išieškotina sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, taikymo. Iš *CPK 675* straipsnio 2 dalies turinio galima spręsti, kad joje įtvirtinta taisyklė visų pirma siekiama apsaugoti skolininko interesus. Todėl tuo atveju, kai išieškojimas nukreipiamas į bendrą su kitais asmenimis turimą turtą, šios taisyklės taikymo tikslais turi būti vertinama, kiek turto areštu ribojimai buvo pritaikyti pačiam skolininkui. Šiuo atveju neturi reikšmės aplinkybė, kad, areštuojant bendrą turtą, kartu areštuojama ir kito bendraturčio, kuris nėra skolininkas vykdomojoje byloje, dalis, nes išieškotojo reikalavimus bus galima patenkinti tik iš skolininkui priklausančios bendro turto dalies. Tačiau vertinant pačiam skolininkui pritaikytų ribojimų apimtį turi būti atsižvelgiama į išieškojimo iš skolininko turimos bendro turto dalies ypatumus.

56. Tais atvejais, kai skolininkas turi bendro su kitais asmenimis turto ir jam priklausančio bendro turto dalis nėra nustatyta, kyla skolininko turto dalies neapibrėžtumo rizika, nes iki bus nustatyta skolininkui priklausančio bendro turto dalis, nėra aišku, kokia konkrečiai turto dalis priklauso skolininkui ir kokia apimtimi galės būti patenkinti išieškotojo

interesai nukreipiant išieškojamą į tokį turtą. Tokiu atveju objektyviai yra pateisinama, kad tokio turto turės būti areštuojama daugiau, negu reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti. Nors tiek bendrosios dalinės nuosavybės, jeigu dalys nėra nustatytos (*CK 4.73* straipsnio 3 dalis), tiek bendrosios jungtinės nuosavybės (*CK 3.117* straipsnis) atveju yra taikoma lygių dalių prezumpcija, ši prezumpcija gali būti nugincyta. Tai reiškia, kad yra tikimybė, jog skolininko turto dalis, į kurią gali būti nukreipiamas išieškojimas, gali būti ir mažesnė nei 1/2 dalis. Kartu gali kilti ir kitų rizikų, pvz., galimybės nustatyti skolininko turto dalį taip, kad būtų galima iš jos išieškoti, rizika, turto, kuris priklausys keliems asmenims, dalies likvidumo rizika ir kt. rizikų, susijusių būtent su tuo, kad išieškojimas bus nukreiptas į skolininko turto, kuris yra skolininko bendra su kitais asmenimis nuosavybė, dalį. Šios rizikos turi reikšmės sprendžiant, kokia apimtimi turi būti areštuotas skolininko turtas, kad būtų galima patenkinti išieškotojo interesus.

57. Kaip nurodyta šios nutarties 51 punkte, antstolė buvo areštvusi 56 563 Eur vertės ieškovų nekilnojamojo turto. Pritaikius įstatymo nustatytą lygių dalių prezumpciją, ieškovės – skolininkės vykdomojoje byloje – dalies vertė sudarytų apie 28 281 Eur, o išieškotina suma vykdomojoje byloje sudarė 23 726,21 Eur. Įvertinus skolininko turto, esančio bendru su kitais asmenimis, dalies dydžio neapibrėžtumo riziką, taip pat *CPK 718* straipsnyje įtvirtintą taisyklę, jau vien ši aplinkybė leidžia spręsti, kad nagrinėjamos bylos atveju nebuvo areštuota skolininko turto iš esmės daugiau, negu reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti. Be to, reikia vertinti ir tai, kad išieškojimo nukreipimas į 1/2 dalį žemės sklypo ir ant jo esančių statinių gali kelti ir tokio turto likvidumo riziką. Tai, kad tokia rizika egzistavo, rodo ir aplinkybė, kad ieškovei priklausanti 1/2 dalis žemės sklypo ir jame esančių statinių, esančių (duomenys neskelbtini), nebuvo parduota iš pirmųjų varžytynių, o antrosiose varžytynėse nustatyta pradinė jų kaina siekė tik 19 500 Eur, be to, ir šios varžytynės neįvyko. Kartu svarbu atsižvelgti ir į tai, kad, kaip nustatė teismai, ieškovai faktiškai gyvena name, esančiame (duomenys neskelbtini), t. y. antstolės areštuoti statiniai, esantys (duomenys neskelbtini), yra ieškovų gyvenamasis būstas, todėl turto areštas, apimantis ne tik gyvenamąjį būstą, bet ir kitą nekilnojamąjį turtą, buvo proporcingas ir neperteklinis, o būtinas išieškotojo reikalavimų veiksmingam ir realiam patenkinimui.

58. Teisėjų kolegija, remdamasi nurodytais argumentais, daro išvadą, kad ieškovai kasacinio skundo argumentais nepagrindė, jog nagrinėjamoje byloje yra pagrindas konstatuoti, kad buvo pažeistas *CPK 675* straipsnio 2 dalyje įtvirtintas draudimas areštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, ir kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai aiškino ir taikė *CPK 675* straipsnio 2 dalį.

59. Be to, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad nors *CPK* antstoliui visų pirma nustato pareigą užtikrinti, kad turto nebūtų areštuota iš esmės daugiau, nei jo reikia išieškotinoms sumoms ir vykdymo išlaidoms padengti, vis dėlto, siekiant vykdymo procese užtikrinti veiksmingą, greitą ir realų teismo baigiamojo akto įvykdymą ir teisingą pusiausvyrą tarp išieškotojo ir skolininko interesų, būtina, kad pačios vykdymo proceso šalys – išieškotojas ir skolininkas – būtų aktyvios, domėtųsi vykdymo eiga, bendradarbiautų su teismo baigiamąjį aktą vykdančiu antstoliu ir elgtųsi sąžiningai. Kaip teisingai nagrinėjamoje byloje nurodė teismai, toks ieškovės elgesys, kai ji vykdomo proceso metu siekia, kad jos turtui būtų taikomi kuo mažesni apribojimai, tačiau, šių apribojimų netaikant, turtą realizuoja, gauna pajamas ir neatsiskaito su išieškotoju, negali būti vertinamas kaip sąžiningas. Tokiu būdu pati ieškovė, nesiekdama bendradarbiauti ir kiek įmanoma veiksmingiau įvykdyti teismo sprendimą, savo veiksmais ap sunkino savo, o kartu ir bendraturčio, padėtį.

Dėl antstolio pareigos įkainoti turtą ir turto vertę nurodyti turto arešto akte pagal CPK 678 straipsnio 1 dalies 5 punktą ir 681 straipsnio 1 dalį vykdymo, kai areštuojamas skolininko turtas, bendras su kitais asmenimis, ir nėra nustatyta skolininkui priklausanti bendro turto dalis

60. Ieškovai kasaciniame skunde teigia, kad teismai, padarydami išvadą, jog tuo atveju, kai yra areštuotas bendras su kitu asmeniu turtas, pirmiausiai turėtų būti nustatoma bendrosios jungtinės nuosavybės teise turima turto dalis, ir tik ją nustačius galimas skolininkui priklausančio turto įkainojimas, netinkamai aiškino ir taikė *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punktą ir *681* straipsnio 1 dalį.

61. Kaip teigia ieškovai, ieškovei priklausantis areštuotas turtas buvo neįkainotas daugiau kaip 32 mėnesius – nuo 2015 m. lapkričio mėn. iki 2018 m. rugpjūčio mėn. Kaip nustatė teismai, skolininkės turto dalies, įeinančios į bendrą turtą, nustatymo procesas tęsėsi nuo 2016 m. vasario 11 d., kai antstolė priėmė patvarkymą pagal *CPK 666* ir *667* straipsnių reikalavimus, iki 2018 m. gegužės 8 d., kai buvo priimta neskundžiama Klaipėdos apygardos teismo nutartis, kuria buvo užbaigtas skolininkės turto dalies nustatymo procesas. Teismai padarė išvadą, kad nėra jokio pagrindo teigti, jog skolininko turto dalies nustatymo procesas užtruko dėl kokių nors antstolės veiksmų. Ieškovai kasaciniu skundu argumentų dėl šių aplinkybių neteikia. Kasaciniu skundu iš esmės keliamas klausimas, ar *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punktas ir *681* straipsnio 1 dalis neturi būti aiškinami taip, kad antstolis turi pareigą įvertinti areštuotą turtą iš karto, net jeigu nėra nustatyta skolininko bendrosios nuosavybės teise turima turto dalis.

62. *CPK 678* straipsnio 1 dalis apibrėžia turto arešto akto turinio reikalavimus. Šios dalies 5 punkte nustatyta, kad turto arešto akte, be kita ko, turi būti nurodoma kiekvieno daikto vertė ir viso areštuojamo turto vertė. Šis punktas taip pat nustato, kad jei antstolis arešto metu negali įvertinti areštuojamo turto, turto arešto akte nurodoma, kad turto vertei nustatyti bus kviečiamas ekspertas.

63. *CPK 681* straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, areštuodamas skolininko turtą, antstolis jį įkainoja rinkos kainomis, atsižvelgdamas į turto nusidėvėjimą bei į arešto metu dalyvaujančių išieškotojo ir skolininko nuomones. Jeigu skolininkas ar išieškotojas prieštarauja antstolio atliktam įkainojimui arba jei antstoliui kyla abejonių dėl turto vertės, antstolis turto vertei nustatyti skiria ekspertizę.

64. Kaip teisingai pažymi ieškovai kasaciniame skunde, kasacinio teismo praktika dėl antstolio pareigos įkainoti areštuotą turtą yra pakankamai išplėta ir nuosekli. Tačiau teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad kasacinis teismas nėra pasisakęs dėl antstolio pareigos įkainoti turtą įgyvendinimo tuo atveju, kai išieškojimas nukreipiamas į skolininko fizinio asmens bendro su kitais asmenimis turto dalį, kai ta dalis nėra nustatyta, t. y. kasacinis teismas nėra pasisakęs, kaip *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punktas ir *681* straipsnio 1 dalis turi būti taikomi atsižvelgiant į *CPK 667* straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą.

65. *CPK 667* straipsnis iš esmės taikomas tada, kai skolininkas fizinis asmuo turi bendro su kitais asmenimis turto ir kai nėra nustatyta skolininkui fiziniam asmeniui priklausanti bendro turto dalis. Dažniausiai poreikis nustatyti skolininkui fiziniam asmeniui priklausančią bendro turto dalį kyla tada, kai turtas yra įgytas santuokos metu ir fiziniam asmeniui priklauso bendraja jungtinės nuosavybės teise. Kaip nustatyta *CK 4.73* straipsnio 1 dalyje, bendroji jungtinės nuosavybės teisė yra tuomet, kai nuosavybės teisės dalys nėra nustatytos. Kaip yra nurodęs kasacinis teismas, nenustačius, kokia bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės dalis yra skolininko, negalima tiksliai apibrėžti sutuoktinio turto apimtį ir jo vertę; dėl šios priežasties negali būti nukreiptas išieškojimas į skolininko dalį, kuri įeina į bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę, kol nėra nustatyta jam priklausanti dalis ar padalytas santuokoje įgytas turtas (*CPK 667*, 3.116 straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 9 d. nutartis Nr. *e3K-3-504-421/2016*, 16 punktas). Todėl teisėjų kolegija sutinka su nagrinėjamoje byloje teismų padaryta išvada, kad neturint tikslų duomenų apie tai, kokia turto dalis priklauso skolininkei, nėra objekto, kurio vertė turi būti nustatyta.

66. Akivaizdu, kad tuo atveju, kai išieškojimas nukreipiamas į skolininko fizinio asmens bendro su kitais asmenimis turto dalį, iki kol nėra nustatyta konkreti skolininkui priklausanti bendro turto dalis, vykdamas *CPK 681* straipsnyje nustatytus reikalavimus, galima būtų įvertinti tik visą bendrą turtą, o ne konkrečią skolininkui priklausančią bendro turto dalį.

67. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad turto įkainojimas yra ypač svarbi parduodamo iš varžytynių turto proceso stadija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-344-421/2018*, 20 punktas). Tinkamas turto įkainojimas lemia ne tik turto realizavimo eigą, bet ir tolesnius išieškojimo vykdymo padarinius. Pavyzdžiui, turtą varžytynėse pardavus už mažesnę kainą, negu ji turėjo būti nustatyta pagal įstatymą, suinteresuotų asmenų reikalavimu teismas gali turto pardavimo aktus pripažinti negaliojančiais *CPK 602* straipsnio 6 punkto pagrindu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-344-421/2018*, 21 punktas). Išieškotojo ir skolininko interesų derinimo ir interesų pusiausvyros paieška vykdymo procese imperatyviai suponuoja, kad priverstinis turto realizavimo procesas būtų organizuojamas taip, kad kreditorius gautų savo reikalavimų patenkinimą, kartu užtikrinant skolininko interesus tuo aspektu, jog turtas nebūtų parduotas už per mažą kainą, o teismo sprendimas būtų įvykdytas kuo ekonomiškiau (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-202-1075/2020*, 30 punktas). Įstatymas antstoliui nustato pareigą ir suteikia realias galimybes taip įkainoti areštuotą turtą, kad įkainojimas atitiktų galimas realias rinkos kainas ir optimaliai atitiktų tiek išieškotojo, tiek skolininko interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-7-90/2009*). Šie kasacinio teismo išaiškinimai rodo, kad turi būti įkainotas toks areštuotas turtas, į kurį yra nukreipiamas išieškojimas ir vėliau vykdoma turto realizavimo procedūra. Tuo tarpu visas skolininkui su kitais asmenimis priklausantis bendras turtas, kuris areštuojamas vykdamas *CPK 667* straipsnio reikalavimus, nėra tas turtas, į kurį bus nukreipiamas išieškojimas. Išieškojimas yra nukreipiamas ne į visą skolininkui su kitais asmenimis priklausantį bendrą turtą, o tik į skolininkui priklausančią bendro turto dalį. Tai reiškia, kad viso bendro turto įvertinimas jį areštavus nepasieks tų tikslų, kurių siekiama turto įkainojimo institutu, reglamentuotu *CPK 681* straipsnyje. Ir priešingai, aiškinimas, kad tuo atveju, kai areštuojamas visas bendras turtas, antstolio pareiga įkainoti areštuotą turtą turi būti vykdoma tik tada, kai nustatyta tvarka yra nustatoma skolininkui priklausanti bendro turto dalis, atitinka *CPK 681* straipsnio tikslus ir prasmę.

68. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija daro išvadą, kad tuo atveju, kai išieškojimas nukreipiamas į skolininko fizinio asmens bendro su kitais asmenimis turto dalį ir ta dalis nėra nustatyta, antstolio pareiga įkainoti areštuotą turtą turi būti vykdoma tada, kai remiantis *CPK 667* straipsnyje nustatyta tvarka yra nustatoma skolininkui priklausanti bendro turto dalis. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovai kasacinio skundo argumentais nepagrindė, jog teismai netinkamai aiškino ir taikė *CPK 678* straipsnio 1 dalies 5 punktą ir *681* straipsnio 1 dalį.

Dėl įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių pažeidimo

69. Ieškovai kasaciniu skundu teigia, kad apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog „skolininkei Z. V. priklausančio turto dalis bei jo vertė tapo žinoma tik nustačius turto dalį bendrojoje jungtinėje sutuoktinių nuosavybėje, t. y. ne anksčiau kaip 2018-05-08 (žr. šios nutarties 38 punktą), po ko buvo nagrinėjami skolininkės prašymai antstolei dėl areštų panaikinimo, skundžiami antstolės veiksmai, 2018-08-01 tikslinamas areštuoto turto mastas, skolininkė teikė prieštaravimus dėl turto įkainojimo, po ko ji buvo įpareigota į antstolės depozitinę sąskaitą įmokėti lėšas ekspertizės atlikimui, tačiau, to nepadarius, skelbiamos varžytinės“, tačiau tokių aplinkybių byloje esantys duomenys nepatvirtina. Iš kasacinio skundo galima suprasti, kad ieškovai nesutinka konkrečiai dėl aplinkybės, jog tik po turto, esančio bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, dalies nustatymo buvo nagrinėjami skolininkės prašymai antstolei. Tai, kad tokių aplinkybių byloje esantys duomenys nepatvirtina, ieškovai grindžia faktu, kad dar 2017 metais ieškovė kreipėsi į antstolę dėl turto arešto panaikinimo.

70. Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su tokiais ieškovų argumentais. Iš apeliacinės instancijos teismo nutarties matyti, jog teismas, padaręs išvadą, kad tik po skolininkei priklausančios bendro turto dalies nustatymo antstolė turėjo pareigą įvertinti šios dalies vertę, pateikė vertinimą, kada konkrečiai buvo nustatyta skolininkei priklausanti bendro turto dalis ir kad po šios dalies nustatymo antstolė ėmėsi veiksmų skolininkei priklausančios bendro turto dalies vertei nustatyti. Pastarosios aplinkybės ieškovai neneigia ir neginčija. Ieškovų nurodoma aplinkybė, kad ieškovė dar 2017 metais kreipėsi į antstolę dėl turto arešto panaikinimo, nepaneigia aplinkybės, kad po skolininko turto dalies nustatymo antstolė ėmėsi veiksmų skolininkui priklausančios bendro turto dalies vertei nustatyti.

71. Ieškovai, kasaciniu skundu teikdami argumentus dėl įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių pažeidimo, taip pat teigia, kad apeliacinės instancijos teismo nurodytos aplinkybės, jog skolininkė neleido ekspertui apžiūrėti vertinamo turto (antstolė turėjo kreiptis į teismą dėl leidimo patekti į gyvenamąsias ir kitas patalpas), nepagrindžia bylos duomenys ir kad tokių duomenų nepateikė ir antstolė. Kaip matyti iš pirmosios instancijos teismo sprendimo, šią aplinkybę nustatė pirmosios instancijos teismas remdamasis vykdomosios bylos medžiaga, kurią išreikalavo iš antstolės siekdamas teisingai išnagrinėti ieškinį. Ši pirmosios instancijos teismo nustatyta aplinkybė nebuvo ieškovų nurodyta apeliaciniame skunde, kaip neteisingai nustatyta, taigi nebuvo apeliacinio nagrinėjimo dalykas. Dėl to ši aplinkybė negali būti ir kasacinio nagrinėjimo dalykas (*CPK 341* straipsnis), todėl teisėjų kolegija dėl nurodyto kasacinio skundo argumento nepasisako.

72. Remdamasi nurodytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, jog ieškovai nepagrindė, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai nustatė bylos aplinkybes ir padarė nepagrįstas išvadas bei netinkamai aiškino ir taikė *CPK 176, 177, 185* straipsnius.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

73. Kaip nurodyta šioje nutartyje, ieškovai reiškia ieškinį atsakovei dėl nuostolių atlyginimo deliktinės atsakomybės pagrindu. Teisėjų kolegijai konstatavus, kad teismai tinkamai aiškino ir taikė vykdymo proceso teisės normas, reglamentuojančias reikalavimą neareštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, antstolio pareigą įkainoti turtą ir turto vertę nurodyti turto arešto akte, taip pat – įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisykles, yra pagrindas daryti išvadą, kad teismai pagrįstai ir teisėtai nustatė, kad nėra atsakovės neteisėtų veiksmų kaip deliktinės atsakomybės sąlygos. Nenustačius atsakovės neteisėtų veiksmų, ieškovų kasaciniame skunde nurodyti argumentai dėl kitų civilinės atsakomybės sąlygų aiškinimo ir taikymo neturi teisinės reikšmės, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

74. Teisėjų kolegijos vertinimu, teisinės reikšmės nagrinėjamai bylai taip pat neturi ieškovų argumentai dėl trečiųjų asmenų, nepareiškiančių savarankiškų reikalavimų, procesinių dokumentų atitikties proceso teisės normoms. Patys ieškovai kasaciniu skundu neteikia argumentų, kokią įtaką šie pažeidimai turėjo, ieškovų nuomone, neteisėtų teismų priimtų baigiamųjų aktų priėmimui ir kaip šie argumentai siejasi su ieškovų kasaciniame skunde nurodytu prašymu priimti naują procesinį sprendimą – visiškai tenkinti ieškovų ieškinį. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nepasisako dėl šių argumentų.

75. Teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi apskųstą Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. lapkričio 26 d. nutartį, konstatuoja, kad ją naikinti remiantis kasacinio skundo argumentais nėra teisinio pagrindo (*CPK 346* straipsnis, *359* straipsnio 3 dalis).

76. *CPK 93* straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Paduodama atsiliepimą į kasacinį skundą antstolė neprašo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš kasacinį skundą pateikusių ieškovų (procesinį dokumentą surašė pati antstolė). Taip pat kasaciniame teisme nebuvo išlaidų procesiniams dokumentams įteikti. Dėl nurodytų priežasčių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas iš ieškovų nepriteistinas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso* 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. lapkričio 26 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos Danguolė Bublienė

Gražina Davidonienė

Birutė Janavičiūtė

Paminėta tekste:

Bylos:

15/02 Dėl vaistų reklamos

3K-7-90/2009 Dėl turto pardavimo iš varžytynių akto bei protokolo pripažinimo negaliojančiais ir varžytynių pripažinimo neįvykusiomis.

3K-3-69/2014 Dėl antstolio veiksmų

2-52-907/2015 2-52-907/2015

e3K-3-315-701/2016 Dėl turto pardavimo iš varžytynių akto pripažinimo negaliojančiu

3K-3-419-706/2016 Dėl žalos atlyginimo

e3K-3-504-421/2016 Dėl skolininko turto dalies, turimos bendrosios jungtinės nuosavybės teise, nustatymo

2S-405-368/2018 Dėl Šiaulių apylinkės teismo Šiaulių rūmų 2018 m. kovo 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 2VP-26-907/2018

e3K-3-202-1075/2020 Dėl teisės normų, reglamentuojančių varžytynių dalyvio pateikto kainos pasiūlymo elektroninėse varžytynėse, kaip vienašalio sandorio, pripažinimą negaliojančiu dėl suklydimo (CK 1.

Teisės aktai:

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šeštoji knyga. Prievolių teisė

6.246 str. Neteisėti veiksmai

6.247 str. Priežastinis ryšys

6.250 str. Neturtinė žala

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė

4.73 str. Bendrosios nuosavybės teisės rūšys

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Trečioji knyga. Šeimos teisė

3.117 str. Sutuoktinių bendro turto dalys

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

3.116 str.

93 str. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas

111 str. Dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų forma, turinys ir pateikimo tvarka

135 str. Ieškinio turinys

142 str. Atsiliepimas į ieškinį

176 str. Įrodinėjimas

177 str. Įrodymai

178 str. Įrodinėjimo pareiga

185 str. Įrodymų įvertinimas

329 str. Sprendimo panaikinimas pažeidus arba neteisingai pritaikius procesinės teisės normas

341 str. Apribojimai pateikti kasacinį skundą

346 str. Įsiteisėjusių teismo sprendimų, nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindai

359 str. Kasacinio teismo teisės

602 str. Turto pardavimo iš varžytynių, perdavimo išieškotojui, turto pardavimo be varžytynių aktų pripažinimas negaliojančiais

634 str. Antstolio atliekami procesiniai veiksmai

642 str. Skolininkas

644 str. Skolininko pareigos

662 str. Išieškojimo iš skolininko pajamų ar turto eilės tvarka

663 str. Apribojimai, taikomi išieškant iš fizinio asmens turto

664 str. Išieškojimo iš skolininko fizinio asmens turto eilė

666 str. Išieškojimas iš fizinių asmenų turto

667 str. Skolininko fizinio asmens turto, kuris yra jo bendra su kitais asmenimis nuosavybė, dalies nustatymas

675 str. Skolininko turto areštas

677 str. Skolininko turto aprašymas

678 str. Turto arešto akto turinys

681 str. Areštuoto turto įkainojimas

689 str. Disponavimo pinigėmis lėšomis, esančiomis kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje (sąskaitose), apribojimas ir išieškojimas iš tokioje sąskaitoje (sąskaitose) laikomų piniginių lėšų

704 str. Skolininko teisė iki varžytynių pasiūlyti areštuoto turto pirkėją

718 str. Parduodamo turto pradinė kaina pirmą kartą rengiamose (pirmosiose) varžytynėse

736 str. Išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydis

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo“

359 str. Atstovavimas

362 str. Bylos nagrinėjimas kasacinės instancijos teismo posėdyje

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos

1.5 str. Teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų taikymas

1.131 str. Ieškinio senaties termino pabaigos teisinės pasekmės

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas

3 str. Antstolių veiklos principai